

STUDIUM PRZYPADKU

WĘDZONY ŁOSOŚ W UE

STRUKTURA CEN W ŁAŃCUCHU DOSTAW

ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM
FRANCJI, NIEMIEC I POLSKI

EUMOFA

European Market Observatory for
Fisheries and Aquaculture Products

GRUDZIEŃ 2024

WWW.EUMOFA.EU

Dyrekcja Generalna ds.
Gospodarki Morskiej i
Rybołówstwa

Dokument ukończony w lipcu 2024 roku.

Komisja Europejska nie ponosi odpowiedzialności za jakiegokolwiek skutki wynikające z ponownego wykorzystania niniejszej publikacji.

Luksemburg: Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2024

© Unia Europejska, 2024

Ponowne wykorzystanie dokumentów Komisji Europejskiej reguluje decyzja Komisji 2011/833/UE z dnia 12 grudnia 2011 r. w sprawie ponownego wykorzystywania dokumentów Komisji (Dz.U. L 330 z 14.12.2011, s. 39).

O ile nie określono inaczej, ponowne wykorzystywanie niniejszego dokumentu jest dozwolone na podstawie licencji Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY 4.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Oznacza to, że ponowne wykorzystywanie jest dozwolone pod warunkiem odpowiedniego poinformowania o autorze oraz o wszelkich zmianach wprowadzonych w dokumencie.

W przypadku jakiegokolwiek wykorzystania lub reprodukcji zdjęć lub innych materiałów, które nie są objęte prawami autorskimi UE, należy zwrócić się o zgodę bezpośrednio do właścicieli praw autorskich. Unia Europejska nie dysponuje prawami autorskimi do następujących elementów:

Zdjęcie na okładce: ©shutterstock 1036493494

PDF ISBN 978-92-68-23603-1 doi:10.2771/9092503 KL-01-24-011-PL-N

WIĘCEJ INFORMACJI I KOMENTARZY:

Dyrekcja Generalna ds. Gospodarki Morskiej i Rybołówstwa

B-1049 Bruksela

E-mail: contact-us@eumofa.eu

Spis treści

PODSUMOWANIE	1
LISTA SKRÓTÓW	3
1. ZAKRES I TREŚĆ	4
Zakres studium przypadku.....	4
Treść dokumentu	4
2. OPIS PRODUKTU I RYNKÓW	5
2.1 Właściwości biologiczne i handlowe	5
2.2 Produkcja światowa	8
2.3 Produkcja w UE.....	11
3. RYNEK FRANCUSKI	16
3.1 Struktura łańcucha dostaw.....	16
3.2 Charakterystyka francuskiego rynku i konsumpcji	20
3.3 Transmisja cen w łańcuchu dostaw.....	22
4. RYNEK NIEMIECKI	31
4.1 Struktura łańcucha dostaw.....	31
4.2 Charakterystyka niemieckiego rynku i konsumpcji.....	36
4.3 Transmisja cen w łańcuchu dostaw.....	37
5. RYNEK POLSKI	45
5.1 Struktura łańcucha dostaw.....	45
5.2 Charakterystyka polskiego rynku i konsumpcji.....	48
5.3 Transmisja cen w łańcuchu dostaw.....	51
6. PORÓWNANIE TRANSMISJI CEN W RÓŻNYCH PAŃSTWACH CZŁONKOWSKICH	57
7. ZAŁĄCZNIKI	59
7.1 Załącznik 1: Widoczna konsumpcja łososia	59
7.2 Załącznik 2: Lista interesariuszy, z którymi przeprowadzono wywiady	60

Podsumowanie

Globalna produkcja łososia atlantyckiego osiągnęła w roku 2022 2,9 mln, co stanowi wzrost o 37% w porównaniu z rokiem 2013, przy czym dominowała w niej akwakultura, a połów ryb dziko żyjących odpowiadał za mniej niż 0,1% jej wielkości. Największym producentem, odpowiadającym za 54% światowej produkcji łososia, jest Norwegia, a w dalszej kolejności Chile (26%) i Wielka Brytania (6%). Produkcja w UE jest minimalna, przy czym głównym producentem jest Irlandia.

UE jest jednym z głównych rynków łososia na świecie i dysponuje znaczącym przemysłem przetwórczym wędzonego łososia. Widoczną konsumpcję łososia na poziomie UE-27 oszacowano w 2022 r. na 1 115 902 ton ekwiwalentu żywej wagi (LWE), a widoczną konsumpcję wędzonego łososia na 145 653 ton. Do największych przetwórców w UE zalicza się Polskę, Francję i Litwę. Liderem konsumpcji wędzonego łososia z 28% udziału w rynku UE jest Francja, a następnie Niemcy (18%) i Włochy (16%).

Biorąc pod uwagę ograniczoną produkcję łososia w UE, unijna branża wędzarnicza jest całkowicie uzależniona od importu. Głównym dostawcą łososia do UE jest Norwegia, która w 2023 roku pokrywała 83% importu spoza UE. Kluczową rolę węzłów handlowych odgrywają Szwecja i Dania, które importują świeżego łososia z Norwegii i reeksportują go na główne rynki UE, takie jak Polska, Niemcy i Francja. Drugim co do wielkości dostawcą do UE była Wielka Brytania, która odpowiadała za 5% importu, a w dalszej kolejności Wyspy Owcze (4%) i Islandia (2%).

Niniejsze badanie skupia się na trzech państwach członkowskich należących do największych rynków wędzonego łososia w UE: Francji, Niemczech i Polsce.

Francja jest największym rynkiem wędzonego łososia w UE i jego trzecim co do wielkości producentem, z produkcją na poziomie 22 650 ton w 2022 roku. Francuska branża wędzenia łososia jest całkowicie zależna od importu, głównie świeżego całego łososia atlantyckiego z Norwegii. Krajowa produkcja wędzonego łososia spadła w ciągu ostatniego dziesięciolecia o 46% pod względem wielkości i 34% pod względem wartości, natomiast popyt jest wciąż wysoki. Większość łososi wędzona jest na zimno¹ we Francji, sprzedawana w plastrach i pakowana próżniowo w porcjach po 100 i 200 g. Około 71% wędzonego łososia sprzedawanego we Francji przetwarza się w kraju, a etykieta „Fumé en France” („Uwędzono we Francji”) odgrywa znaczącą rolę w stosowanej przez przetwórców strategii odróżniania się, która pozwala im dyktować wyższe ceny. Francuski rynek przetwórców podzielony jest na marki premium i marki detaliczne. Popyt wzrasta w okresie Bożego Narodzenia, a 90% francuskich konsumentów uważa wędzonego łososia za niezbędną potrawę na świątecznym stole.

Niemcy są drugim rynkiem wędzonego łososia w UE i jego piątym co do wielkości producentem. W roku 2022 produkcja wędzonego łososia w Niemczech osiągnęła wielkość 8418 ton, przy czym surowiec importowano w postaci świeżych lub mrożonych całych ryb lub filetów. Niemcy importują również znaczne ilości wędzonego łososia, którego głównym dostawcą jest Polska, a następnie Litwa i Dania. Podczas gdy produkcja krajowa wzrosła w latach 2021–2022 o 28%, całkowity import nieznacznie spadł, a podaż krajowa osiągnęła w roku 2022 39 430 ton, głównie dzięki importowi. Konsumpcja odnotowała długoterminowy spadek, który przypisuje się zmniejszeniu produkcji i importu. Rynek detaliczny podzielony jest na segmenty ze względu na jakość, markę i pochodzenie ryb, a znaczny udział w sprzedaży mają duże sklepy detaliczne. Konsumpcja zdominowana jest głównie przez konsumentów w wieku powyżej 50 lat, choć młodsze grupy również mają znaczący udział w całości popytu.

Polska jest największym producentem wędzonego łososia w UE i jego trzecim co do wielkości rynkiem tamże. Polski rynek łososia również cechuje się zależnością od importu z Norwegii. W 2022 roku produkcja wędzonego łososia w Polsce osiągnęła 77 158 ton, co stanowiło prawie połowę całkowitej produkcji unijnej. Polska branża wędzarnicza zorientowana jest na eksport, którego głównym odbiorcą są

¹ Przy wędzeniu łososia stosuje się równolegle dwie technologie przetwarzania: na zimno lub na gorąco, które różnią się temperaturą wędzenia (w przedziale odpowiednio 20–30°C lub 60–80°C). Łosoś wędzony na gorąco często kojarzony jest z bardziej tradycyjną metodą produkcji i konsumpcji.

Europejskie Centrum Monitorowania Rynku Produktów Rybołówstwa i Akwakultury – Wędzony łosoś w UE

Niemcy. W Polsce łosoś nie jest już produktem luksusowym i zaczął być powszechnie spożywany, co jest efektem zwiększonej dostępności i działań promocyjnych. Wędzony łosoś dostępny jest w różnych punktach sprzedaży detalicznej, przy czym odmiany wędzone na zimno² są szczególnie popularne wśród młodszych, zamożniejszych konsumentów, natomiast łosoś wędzony na gorąco przemawia do szerszego grona odbiorców. Pomimo tego wzrostu konsumpcja wędzonego łososia w Polsce jest wciąż niższa niż w przypadku tradycyjnych wędlin.

Badanie zawiera analizę struktury cen wędzonego łososia we Francji, Niemczech i Polsce. Na tych trzech rynkach ceny detaliczne wędzonego łososia rosły systematycznie od roku 2021, co jest skorelowane ze wzrostem cen surowca pozyskiwanego z Norwegii.

² Tamże.

Lista skrótów

ASC	Rada Zarządzania Akwakulturą
CN	Nomenklatura łączona
UE	Unia Europejska (UE-27)
FAO	Organizacja Narodów Zjednoczonych ds. Wyżywienia i Rolnictwa
GGN	Numer GLOBALG.A.P. (Dobre praktyki rolnicze)
HOG	Ryba patroszona z głową
HoReCa	Branża hotelarska i gastronomiczna
LWE	Ekwiwalent żywej wagi
MS	Państwa członkowskie UE
OFPM	Observatoire de la formation des prix et des marges
RAS	Recykulacyjny system akwakultury
VAT	Podatek od wartości dodanej

1. ZAKRES I TREŚĆ

Zakres studium przypadku

Kluczowymi elementami w analizie struktury cen łososia atlantyckiego i dystrybucji wartości w łańcuchach dostaw są:

Produkt	Pochodzenie	Cechy	Czynniki rynkowe i cenowe	Główne państwa członkowskie
Wędzony łosoś	Akwakultura	<p>Na całym świecie większość wolumenu łososia pochodzi z akwakultury, przy czym głównymi producentami są Norwegia i Chile</p> <p>UE przetwarza większość dostaw wędzonego łososia. Dwoma głównymi konsumentami i przetwórcami w UE są Francja i Niemcy</p>	<p>Łosoś jest drugim najczęściej spożywanym gatunkiem ryb w UE</p> <p>Cena, dostępność i jakość surowca z Norwegii</p> <p>Wpływ kosztów energii i pracy na branżę wędzarniczą w UE</p> <p>Certyfikaty i marki</p>	Francja Niemcy Polska

EUMOFA udostępnia inne istotne publikacje na tematy objęte niniejszym studium przypadku:

- Analiza struktury cen:
 - Wędzony łosoś we Francji (2017) : [Wędzony łosoś francuski \(eumofa.eu\)](http://www.eumofa.eu)
- Profil gatunku: [Łosoś atlantycki](#)
- Profile krajów:
 - Francja - [Francja \(eumofa.eu\)](#)
 - Niemcy - [Niemcy \(eumofa.eu\)](#)
 - Polska - [Polska \(eumofa.eu\)](#)

Treść dokumentu

Według metodologii opracowanej w EUMOFA i dostępnej w jej witrynie internetowej (<http://www.eumofa.eu/price-structure>), niniejszy dokument składa się z:

- opisu produktu;
- analizy tendencji produkcyjnych i rynkowych na poziomie UE;
- analizy struktury cen w łańcuchu dostaw we Francji, Niemczech i Polsce.

2. OPIS PRODUKTU I RYNKÓW

2.1 Właściwości biologiczne i handlowe

Studium przypadku skupia się na wędzonym łosiosiu pozyskiwanym z Atlantyku.

Produkt będący przedmiotem studium przypadku

Rodzina: *Łososiowate*

Nazwa:

Kod FAO alfa-3: SAL
Łosoś atlantycki (*Salmo salar*)

Postać: Świeża cała ryba patroszona z głową, filety świeże, mrożona cała ryba patroszona z głową, filety mrożone, ryba wędzona, ryba przetworzona.

Wielkość w handlu:

Dziki: od 40 cm do 120 cm.

Minimalny rozmiar wyładowanego łosiosia atlantyckiego wynosi 60 cm we wszystkich obszarach połowowych (z wyjątkiem Zatoki Botnickiej, gdzie toleruje się 50 cm)³.

³ Rozporządzenie Rady (WE) nr 2019/1241

Powiązane kody w Nomenklaturze scalonej (COMEXT/EUROSTAT)

W poniższej tabeli przedstawiono nomenklaturę handlową produktów związanych z łososiem. Zawiera ona kody CN-8, opisy produktów i podsumowanie rodzajów konserwacji/prezentacji oraz stosownych gatunków (z wyłączeniem głowacicy, której obroty handlowe są uważane za nieistotne). Tabela określa również, czy dany produkt jest uważany za surowiec, czy produkt końcowy dla celów niniejszego badania. Należy zauważyć, że rodzaj surowca wykorzystywanego przez branżę wędzarniczą w każdym państwie członkowskim (Francja, Niemcy i Polska) przeanalizowano dokładnie w rozdziałach im poświęconych.

Tabela 1: Kody handlowe produktów z łososia (Nomenklatura CN-8)

Kod CN-8	Opis	Typ konserwacji i prezentacji	Gatunki	Surowiec lub produkt końcowy
03019911	Żywy łosoś pacyficzny „Oncorhynchus nerka, Oncorhynchus gorbuscha, Oncorhynchus keta, Oncorhynchus tshawytscha, Oncorhynchus kisutch, Oncorhynchus masou i Oncorhynchus rhodurus”, łosoś atlantycki „Salmo salar” i głowacica „Hucho hucho”	Żywy – cały	Łosoś pacyficzny i atlantycki	
03021300	Świeży lub schłodzony łosoś pacyficzny „Oncorhynchus nerka, Oncorhynchus gorbuscha, Oncorhynchus keta, Oncorhynchus tshawytscha, Oncorhynchus kisutch, Oncorhynchus masou i Oncorhynchus rhodurus”	Świeży lub schłodzony – cała ryba patroszona z głową	Łosoś pacyficzny	Surowiec
03021400	Świeży lub schłodzony łosoś atlantycki „Salmo salar” i głowacica „Hucho hucho”	Świeży lub schłodzony – cała ryba patroszona z głową	Łosoś atlantycki	Surowiec
03031100	Mrożona nerka [łosoś czerwony] „Oncorhynchus nerka”	Mrożony – cała ryba patroszona z głową	Nerka	Surowiec
03031200	Mrożony łosoś pacyficzny (z wyłączeniem nerki [łososia czerwonego])	Mrożony – cała ryba patroszona z głową	Łosoś pacyficzny	Surowiec
03031300	Mrożony łosoś atlantycki „Salmo salar” i głowacica „Hucho hucho”	Mrożony – cała ryba patroszona z głową	Łosoś atlantycki	Surowiec
03044100	Świeże lub schłodzone filety z łososia pacyficznego „Oncorhynchus nerka, Oncorhynchus gorbuscha, Oncorhynchus keta, Oncorhynchus tshawytscha, Oncorhynchus kisutch, Oncorhynchus masou i Oncorhynchus rhodurus”, łososia atlantyckiego „Salmo salar” i głowacicy „Hucho hucho”	Świeży lub schłodzony – filety	Łosoś pacyficzny i atlantycki	Surowiec
03048100	Mrożone filety z łososia pacyficznego „Oncorhynchus nerka, Oncorhynchus gorbuscha, Oncorhynchus keta, Oncorhynchus tshawytscha, Oncorhynchus kisutch, Oncorhynchus masou i Oncorhynchus rhodurus”, łososia atlantyckiego „Salmo salar” i głowacicy „Hucho hucho”	Mrożony – filety	Łosoś pacyficzny i atlantycki	Surowiec
03053910	Filety z łososia pacyficznego „Oncorhynchus nerka, Oncorhynchus gorbuscha, Oncorhynchus keta, Oncorhynchus tshawytscha, Oncorhynchus kisutch, Oncorhynchus masou i Oncorhynchus rhodurus”, łososia atlantyckiego „Salmo salar” i głowacicy „Hucho hucho”, solone lub w solance, ale nie wędzone	Solony lub w solance – filety	Łosoś pacyficzny i atlantycki	-
03054100	Wędzony łosoś pacyficzny „Oncorhynchus nerka, Oncorhynchus gorbuscha, Oncorhynchus keta, Oncorhynchus tshawytscha, Oncorhynchus kisutch, Oncorhynchus masou i Oncorhynchus rhodurus”, łosoś atlantycki „Salmo salar” i głowacica „Hucho hucho”, w tym filety (bez podrobów)	Wędzony – w tym filety	Łosoś pacyficzny i atlantycki	Produkt końcowy
16041100	Łosoś przetworzony lub zakonserwowany, cały lub w kawałkach (bez mielonego)	Przetworzony – zakonserwowany	-	-

16042010	Łosoś przetworzony lub zakonserwowany (bez całego lub w kawałkach)	Przetworzony-zakonserwowany	-	-
----------	--	-----------------------------	---	---

Parametry biologiczne

Łosoś atlantycki jest gatunkiem *występującym w obu rodzajach wód*, jednak większość życia spędza w wodach słodkich. Młode osobniki przebywają od 1 do 6 lat w zimnych siedliskach słodkowodnych, takich jak jeziora, górskie potoki oraz głębokie miejsca małych i dużych rzek. Żywią się głównie owadami wodnymi, skorupiakami, mięczakami i rybami. Następnie migrują do wód przybrzeżnych lub otwartych oceanów na okres od 1 do 4 lat, dodając do diety kałamarnice i krewetki. Rozmnażanie ma miejsce od listopada do grudnia, gdy łososi wracają do swojego miejsca urodzenia na tarło. Po tarle większość łososi atlantyckich, z wyjątkiem kilku samic, ginie⁴.

Cykl życia łososa atlantyckiego w akwakulturze trwa około 2 do 3 lat od wylęgu ikry do łososa gotowego do odłuwu. Zapłodnienie ikry odbywa się w wodzie słodkiej w obiektach lądowych. Ikra jest gotowa do wylęgu po 60 dniach, w maksymalnej temperaturze 8°C. Po czterech do sześciu tygodniach po wykluciu alewiny tracą woreczki żółtkowe, z których czerpią pożywienie, i zaczynają żerować. Młode osobniki są karmione granulatem. Po 8-15 miesiącach spędzonych w słodkowodnych zbiornikach hodowlanych łososi przenoszone są do morza. Na tym etapie ryba waży od 100 do 300 g, w zależności od lokalizacji. Następnie łosoś hodowany jest na farmie morskiej przez okres od 14 do 22 miesięcy, a po osiągnięciu wagi od 4 do 6 kilogramów jest gotowy do zbioru⁵.

Tabela 2: Parametry biologiczne łososa atlantyckiego

Parametr	Łosoś atlantycki (<i>Salmo salar</i>)
Temperatura	2–9°C, zimna woda
Siedlisko	Młode osobniki pozostają w wodach słodkich przez okres od 1 do 6 lat, a następnie migrują do przybrzeżnych wód morskich lub otwartych oceanów na okres od 1 do 4 lat i wracają do wód słodkich na tarło. Przebywają blisko powierzchni wody (10–23 m).
Dieta na wolności	Młode osobniki żywią się głównie owadami wodnymi, skorupiakami, mięczakami i rybami, dorosłe osobniki w morzu natomiast kalmarami, krewetkami i rybami
Występowanie w środowisku naturalnym	Północny Atlantyk, Zachodni Atlantyk, Morze Północne i Morze Bałtyckie

Źródło: Fishbase

⁴ <https://www.fishbase.se/summary/salmo-salar.html>

⁵ Na przykładzie produkcji w akwakulturze morskiej w Norwegii: <https://www.leroyseafood.com/en/about-us/about-leroy/how-do-we-produce-salmon/>

2.2 Produkcja światowa

Globalna produkcja łososia atlantyckiego wyniosła w 2022 roku 2,9 miliona ton, co oznacza wzrost o 37% w porównaniu do 2013 roku. Produkcja ta pochodzi prawie wyłącznie z akwakultury. Produkcja z łowisk wyniosła mniej niż 0,1% produkcji światowej i od dziesięcioleci spada. W latach 2021–2022 globalna produkcja wędzonego łososia po raz pierwszy od 2016 roku spadła (-1%). Według danych uzupełniających z Kontali Edge ów trend spadkowy w latach 2022 i 2023 przyspieszył (-2%).

Tabela 3: Zmiana światowej produkcji łososia atlantyckiego w latach 2013–2022 (w tysiącach ton)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Zm. 22/21	Zm. 22/13
Akwakultura	2 094	2 347	2 381	2 247	2 358	2 426	2 627	2 721	2 900	2 869	-1%	+37%
Połowy	2	2	2	2	2	2	2	2	2	1	-28%	-51%
Razem	2 096	2 350	2 383	2 249	2 360	2 428	2 629	2 723	2 902	2 871	-1%	+37%

Źródło: FAO Fish Stat

Ze względu na ograniczenia biologiczne, wymagania dotyczące temperatury wody morskiej i inne przeszkody naturalne łosoś hodowlany produkowany jest głównie w morzach Norwegii, Chile, Wielkiej Brytanii, Ameryki Północnej, Wysp Owczych, Islandii, Irlandii, Nowej Zelandii itd.⁶ Ponadto każdy region produkcyjny historycznie skupiał się na rozwoju pobliskich rynków. Ponieważ łosoś jest sprzedawany głównie jako produkt świeży, na trend ten wpływają czas i koszty transportu. Według Salmon Farming Industry Handbook 2024⁷, głównymi rynkami dla każdego źródła produkcji są:

- Norwegia: Europa i Azja,
- Chile: USA, Ameryka Południowa i Azja,
- Kanada: USA,
- Szkocja: Rynek krajowy Wielkiej Brytanii, Francja.

W roku 2022 głównym producentem była Norwegia, która odpowiadała za 54% światowej produkcji. W tym samym roku na drugim miejscu znalazło się Chile z 26% światowej produkcji łososia. Trzecim co do wielkości producentem (169 000 ton, to jest 6% całkowitej produkcji w 2022 roku) była Wielka Brytania. Na kolejnych miejscach uplasowały się Wyspy Owcze i Kanada, w obu przypadkach z udziałem 4% w światowej produkcji. UE-27 odpowiadała za mniej niż 1% światowej produkcji.

Światowa produkcja hodowlanego łososia atlantyckiego wzrosła w latach 2013–2022 o 37%, z 2,1 do 2,9 mln ton. Wśród głównych krajów producenckich wzrost wykazały przede wszystkim Chile (+54%), a w mniejszym stopniu Norwegia (+33%) i Wyspy Owcze (43%). Największe wzrosty odnotowano w Australii (+89%) i Islandii (+1 322%). W latach 2021–2022 światowa produkcja uległa nieznacznemu zmniejszeniu (-1%), głównie z powodu spadków w Norwegii, ale także z powodu gwałtownego załamania produkcji mniejszych producentów, takich jak Wielka Brytania (-18%), Wyspy Owcze (-6%) i Kanada (-10%). Wśród większych producentów w latach 2021–2022 produkcja wzrosła tylko w Chile (o 5%). Według danych uzupełniających z Kontali Edge po 5 kolejnych latach wzrostu norweska produkcja odnotowała w latach 2022–2023 drugi z rzędu rok spadkowy (-2%), a podobny trend obserwowano na całym świecie.

⁶ Salmon Farming Industry Handbook 2024. <https://ml-eu.globenewswire.com/Resource/Download/6559604d-b123-4653-9acc-03dbafd7c7c8>

⁷ Tamże.

Tabela 4: Zmiana produkcji hodowlanego łososa atlantyckiego według kraju (w tysiącach ton)

Kraj	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Zm. 22/21	Zm. 22/13
Norwegia	1 169	1 259	1 304	1 234	1 237	1 282	1 364	1 389	1 563	1 552	-1%	+33%
Chile	492	644	609	532	614	661	702	787	725	759	+5%	+54%
Wielka Brytania	163	179	172	163	190	156	204	192	205	169	-18%	+3%
Wyspy Owcze	76	86	81	83	87	79	95	89	116	109	-6%	+43%
Kanada	98	86	122	124	121	123	119	120	120	108	-10%	+11%
Australia	43	42	48	56	53	61	57	67	84	81	-4%	+89%
Islandia	3	4	3	9	11	14	27	34	47	45	-3%	+1322%
EU-27	10	11	14	18	20	14	13	16	15	13	-12%	+33%
Pozostałe	42	38	30	30	29	38	48	28	27	34	+26%	-19%
Razem	2 096	2 350	2 383	2 249	2 360	2 428	2 629	2 723	2 902	2 871	-1%	+37%

Źródło: FAO Fish Stat

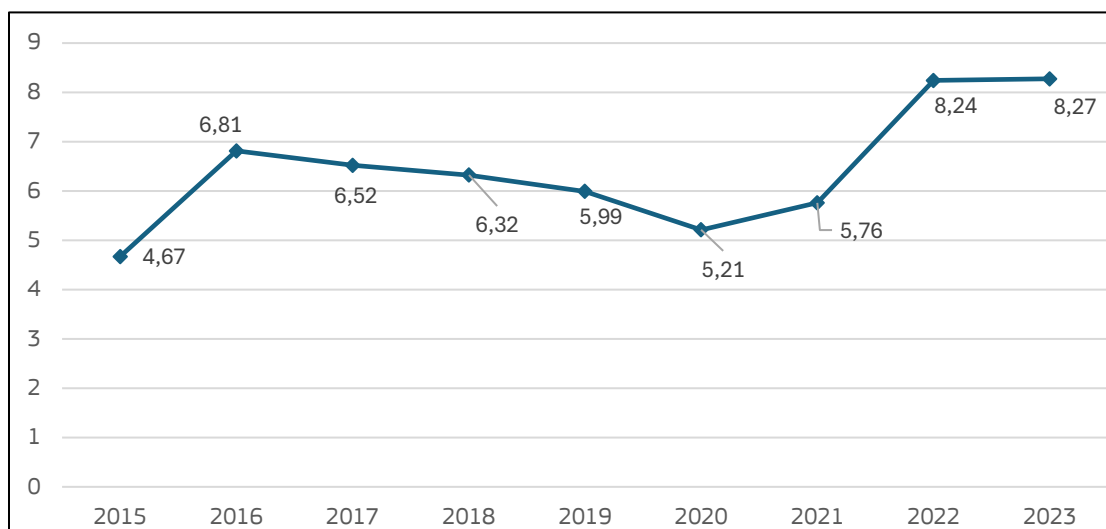
Głównym dostawcą surowców wykorzystywanych przez unijną branżę wędzenia łososa jest Norwegia. Łosoś eksportowany jest na rynek UE głównie w postaci świeżej i patroszonej. W poniższym punkcie przedstawiono analizę cen eksportowych świeżego patroszonego łososa z Norwegii zgodnie z indeksem cen łososa Nasdaq. Wskaźnik ten, szeroko stosowany przez operatorów na rynku łososa, podlega cotygodniowej aktualizacji⁸.

Ceny zilustrowano na poniższym rysunku. W 2015 roku średnia cena spot świeżego, patroszonego łososa hodowlanego najwyższej klasy z Norwegii wynosiła 4,67 EUR/kg. W kolejnym (2016) roku cena wzrosła do 6,81 EUR/kg, co stanowiło znaczący szok cenowy dla rynku. Następnie ceny stopniowo spadały, do 6,52 EUR/kg w roku 2017, 6,32 EUR/kg w 2018, 5,99 EUR/kg w 2019 i 5,21 EUR/kg w 2020. Jednak w roku 2021 zaczęły one ponownie rosnać, osiągając 5,76 EUR/kg, a w 2022 zatrzymały się na rekordowym poziomie 8,24 EUR/kg. Do roku 2023 cena ustabilizowała się na poziomie zbliżonym do roku poprzedniego, to jest 8,27 EUR/kg. Zmiany cen spot ex-works⁹ z Norwegii służą jako użyteczny wskaźnik wahań cen importowych dla krajów UE, a giełda Fish Pool zapewnia szczegółowe tygodniowe dane na temat cen surowego łososa, pozwalając śledzić trendy w czasie.

⁸ Uznawany w skali międzynarodowej indeks cen łososa prowadziła do sierpnia 2024 giełda Nasdaq (indeks cen łososa Nasdaq). Od sierpnia 2024 został on zastąpiony indeksem SISALMON firmy SitAgri

⁹ Ex-works to powszechnie stosowany międzynarodowy termin spedycyjny. Cena ex-works jest podobna do ceny loco fabryka i obejmuje wartość wszystkich użytych materiałów i wszystkie inne koszty związane z ich produkcją minus podatki wewnętrzne. Więcej informacji można znaleźć pod adresem <https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/glossary/ex-works-price>

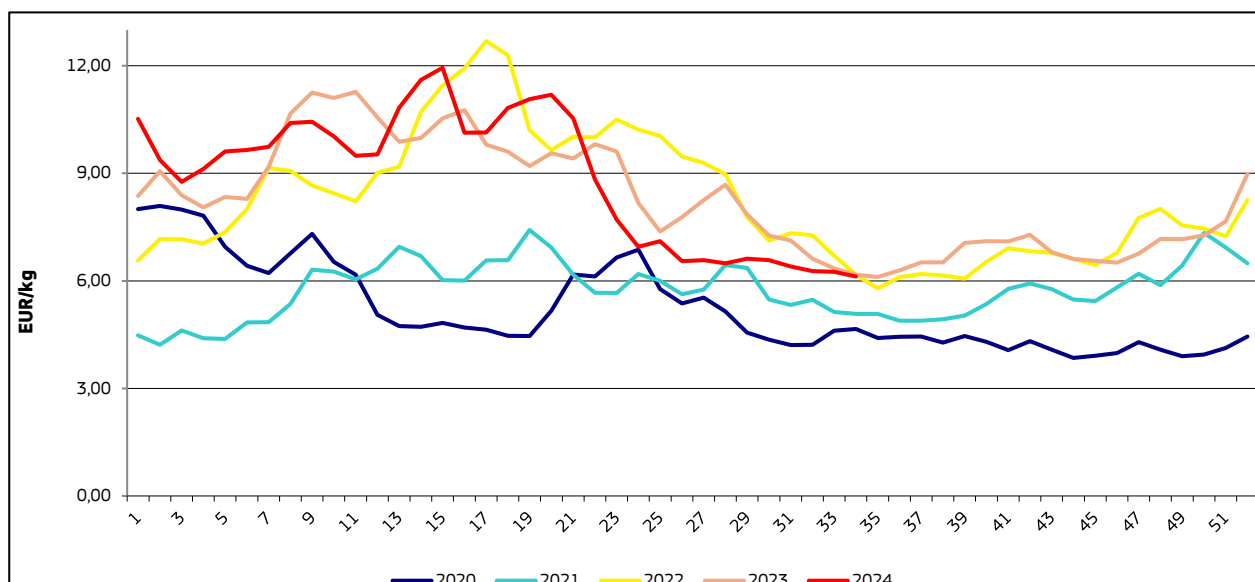
Rysunek 1: Cena średnia świeżego całego norweskiego łososa patroszonego z głową (EUR/kg)

Źródło: Ceny eksportowe giełdy Fish Pool oparte na indeksie cen łososa Nasdaq

Ceny spot świeżego łososa w Norwegii wykazują cykliczne wahania (patrz rysunek poniżej). Ceny te zależą głównie od podaży, na którą wpływ mają parametry biologiczne, temperatura morza i przepisy dotyczące produkcji w Norwegii. Najwyższe ceny obserwuje się, gdy norweskie poziomy produkcji są najniższe, natomiast ceny najniższe występują, gdy produkcja osiąga szczyt. Efekt popytu można zaobserwować w tygodniach poprzedzających Boże Narodzenie, gdy w krótkim czasie cena tymczasowo wzrasta. W ciągu ostatnich pięciu lat szereg czynników przyczynił się do spadku udziału ryby najwyższej jakości¹⁰ w norweskiej produkcji, co spowodowało wzrost cen świeżego całego łososa patroszonego z głową.

Rysunek 2: Tygodniowa cena w Norwegii za świeżego całego łososa patroszonego z głową (EUR/kg)

Źródło: Ceny eksportowe giełdy Fish Pool oparte na indeksie cen łososa Nasdaq

¹⁰ Łosoś norweski dzieli się na trzy klasy (najwyższa, zwykła i produkcyjna) w zależności od jakości ryby.

2.3 Produkcja w UE

2.3.1 Zmiana produkcji łososia

Według danych FAO produkcja łososia w UE wyniosła w 2022 roku 15 587 ton, z czego 93% (14 512 ton) pochodziło z akwakultury, a 7% (1075 ton) z połowów.

Zdecydowanie największym producentem w UE jest Irlandia, która odpowiada za 88% (11 916 ton) całkowitej produkcji UE-27 w 2022 roku. W tym samym roku na drugim miejscu znalazła się Dania z 9% całkowitej produkcji unijnej (1165 ton), a w mniejszym stopniu Finlandia (467 ton z połowów). W Hiszpanii i Szwecji w tym okresie wyprodukowano jedynie bardzo ograniczone ilości ryby. Produkcja łososia hodowlanego w UE-27 wzrosła w latach 2013–2022 (o 30%), głównie dzięki zwiększeniu produkcji w Danii (ze 142 ton w 2013 roku do ponad 1100 ton w 2022 roku). Produkcja w Irlandii również nieznacznie wzrosła w tym samym okresie (o 6%). Należy zauważyć, że w statystykach FAO brak danych dla Polski, jednak według Eurostatu i wywiadów z polskimi interesariuszami w ciągu ostatnich kilku lat roczna produkcja w Polsce wynosiła około 500 ton. Według danych uzupełniających z Kontali Edge produkcja łososia w UE znacznie wzrosła w latach 2022–2023 dzięki zwiększeniu irlandzkiej produkcji łososia hodowlanego o 28%.

Największymi krajami połowiącymi łososia są Szwecja i Finlandia, które odpowiadają odpowiednio za 91% i 7% całkowitego połowu w UE w 2022 roku. Połowy łososia w UE zmniejszyły się znacznie w ciągu ostatniej dekady i spadły o 38% w latach 2021–2022, głównie z powodu załamania się połowów w Szwecji (-81%).

Tabela 5: Produkcja (rybołówstwo i akwakultura) łososia atlantyckiego w UE-27 (w tonach) w latach 2013–2022

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Zm. 22/21	Zm. 22/13
Irlandia	9212	9424	13 175	16 358	18 394	12 053	11 403	12 940	12 844	11 916	-7%	29%
Dania	142	539	532	1349	870	1072	46	1956	1701	1165	-32%	720%
Finlandia	440	620	563	626	592	274	284	491	495	467	-6%	6%
Szwecja	605	523	639	401	423	778	482	647	188	35	-81%	-94%
Pozostałe	73	51	56	50	63	80	71	89	103	9	-91%	-88%
Razem	10 472	11 157	14 965	18 784	20 342	14 257	12 286	16 123	15 331	13 592	-11%	30%

Źródło: FAO Fish Stat

2.3.2 Import – eksport

Import spoza UE

W 2023 roku import łososia z krajów trzecich wyniósł 992 594 ton, a jego łączna wartość przekroczyła 8,3 mld EUR. Import obejmuje głównie świeżego łososia (88% wartości importu w 2023 roku) i produkty mrożone (11%). Import wędzonego łososia spoza UE stanowi tylko 1% wartości sprzedaży w 2023 roku. Głównym dostawcą na rynek UE jest Norwegia. W 2023 roku wielkość importu łososia z Norwegii wyniosła 823 431 ton, co stanowiło 83% przywozu spoza UE pod względem wielkości. Dane COMEXT wskazują, że wartość przywozu świeżego łososia spoza UE przez Szwecję i Danię stanowi odpowiednio 59% i 15% wartości dla całej UE. Oba te państwa są zasadniczo krajami tranzytowymi norweskiego eksportu, którego głównymi miejscami przeznaczenia są największe rynki łososia w UE: Francji, Niemczech i Polsce. W 2023 roku drugim najważniejszym dostawcą na rynek UE była Wielka Brytania (5% importu UE w 2023 roku), a następnie Wyspy Owcze (4% importu UE) i Islandia (2% całkowitej wielkości). W latach 2014–2023 całkowita wielkość i wartość importu wzrosły odpowiednio o 14% i 82% (29% w ujęciu realnym¹¹). Cena importowanego łososia również wzrosła o 60% (+17% w ujęciu realnym).

Tabela 6: Import łososia spoza UE (2023)

	Wartość nominalna (w tys. EUR)	Wielkość (w tonach masy netto)	Cena (EUR/kg)
Świeży	7 371 792	889 051	8,29
Mrożony	920 961	97 026	9,49
Wędzony	56 508	3463	16,32
Przetworzony lub zakonserwowany	26 815	3046	8,80
Solony	191	9	22,26
Razem	8 376 267	992 594	8,44

Źródło: Opracowanie EUMOFA na podstawie danych Eurostat-Comext

Eksport poza UE

W 2023 roku eksport łososia do krajów trzecich wyniósł 87 041 ton, a jego łączna wartość 1,27 mld EUR. Głównymi odbiorcami były Stany Zjednoczone (48% wartości eksportu), Szwajcaria (11%), Wielka Brytania (9%) i Australia (7%). Eksport ten obejmował głównie produkty świeże i wędzone (każdy z tych rodzajów stanowił 33% wartości eksportu poza UE), a następnie mrożone (27%). Głównymi eksporterami z UE była Holandia, która odpowiadała za 42% całkowitej wartości łososia eksportowanego poza UE, a następnie Dania i Polska (obie po 26%). Eksport łososia z Holandii i Danii to głównie łosoś świeży (odpowiednio 53% i 40% całkowitej wartości), podczas gdy z Polski eksportuje się przeważnie łosoś mrożonego i wędzonego (59% i 30%). W latach 2014–2023 wielkość eksportu spadła o 23%, natomiast ceny wzrosły o 131% (+76% w ujęciu realnym), co doprowadziło do ogólnego wzrostu wartości eksportu w tym samym okresie o 131% w ujęciu nominalnym (17% w ujęciu realnym).

¹¹ Wartości w ujęciu realnym są zaniżane z użyciem deflatora PKB (podstawa=2016)

Tabela 7: Eksport łososia poza UE według rodzaju konserwacji (2023)

	Wartość nominalna (w tys. EUR)	Wielkość (w tonach masy netto)	Cena (EUR/kg)
Świeży	426 357	29 602	14,40
Wędzony	420 994	19 845	21,21
Mrożony	340 331	30 221	11,26
Przetworzony lub zakonserwowany	83 686	7288	11,48
Solony	1553	85	18,28
Razem	1 272 920	87,041	14,62

Źródło: Opracowanie EUMOFA na podstawie danych Eurostat-Comext

Przepływy handlowe wewnątrz UE (eksport)

Eksport łososia między krajami UE wyniósł 1,02 mln ton o łącznej wartości ponad 10,3 mld EUR w 2023 roku. Eksport ten obejmował głównie łososia świeżego (68% wartości eksportu w 2023 roku), a następnie wędzonego (15%) i mrożonego (12%).

Wartość eksportu wewnątrzunijnego wzrosła w okresie 2014–2023 o 53% w ujęciu nominalnym (47% w ujęciu realnym). W tym samym okresie całkowita wielkość eksportu wzrosła o 26%, a cena o 36% (17% w ujęciu realnym).

Tabela 8: Eksport wewnątrzunijny łososia według rodzaju konserwacji (2023)

	Wartość nominalna (w tys. EUR)	Wielkość (w tonach masy netto)	Cena (EUR/kg)
Świeży	7 045 446	774 950	9,09
Wędzony	1 572 843	87 010	18,08
Mrożony	1 265 722	122 190	10,36
Przetworzony lub zakonserwowany	466 947	35 665	13,09
Solony	31 581	2647	11,93
Razem	10 382 539	1 022 462	10,15

Źródło: Opracowanie EUMOFA na podstawie danych Eurostat-Comext

Dane COMEXT pokazują, że oprócz Szwecji, która odpowiada za połowę wartości eksportu wewnątrzunijnego ze względu na swoją szczególną sytuację jako kraju tranzytowego, największym eksporterem do innych państw członkowskich UE w 2023 roku była Polska, która odpowiadała za 19% wartości eksportu wewnątrzunijnego. Na polski eksport do innych państw członkowskich UE składał się łosoś wędzony (52% całkowitej wartości eksportu), świeży (20%) i mrożony (17%). Głównym odbiorcą były Niemcy, które odpowiadały za 52% wartości polskiego eksportu do krajów UE. Trzecim największym eksporterem była Dania, odpowiadająca za 19% eksportu wewnątrz UE pod względem wartości. Eksport z Danii obejmował głównie łososia świeżego (67% wartości) i mrożonego (25%). Jego odbiorcami były głównie Niemcy (26% całkowitej wartości eksportu) oraz inne kraje, takie jak Francja, Holandia, Włochy i Polska (z których każdy odpowiadał za około 10% całkowitej wartości eksportu). Jak już wspomniano, Szwecja i Dania są węzłami handlowymi łososia. Oba te kraje importują go z Norwegii, a następnie eksportują do innych państw UE.

Podsumowując, głównymi krajami importującymi łososia z innych państw członkowskich UE są Niemcy (odpowiadające za 20% wartości eksportu wewnątrz UE w 2023 roku), Francja (14%), Polska (13%) i Włochy (12%). Podczas gdy niektóre kraje, takie jak Francja (87% importu z UE stanowi łosoś świeży i mrożony) i Polska (98% całkowitego importu pod względem wartości), importują głównie produkty surowe, Niemcy sprowadzają zarówno produkty surowe, jak i znaczną część produktów przetworzonych, co w sumie daje 40% całkowitego importu pod względem wartości z innych państw członkowskich.

Tabela 9: Wartość wewnątrzunijnego eksportu łososia do głównych państw członkowskich przeznaczenia (w tysiącach EUR, wartość nominalna, 2023)

	Świeży	Wędzony	Mrożony	Przetworzony lub zakonserwowany	Solony	Razem	% całości w 2023
DE	852 195	611 797	363 062	186 339	20 265	2 033 657	20%
FR	1 131 637	130 033	170 657	46 868	1316	1 483 512	14%
PL	1 147 264	4485	166 850	10 904	62	1 329 564	13%
IT	752 436	326 268	109 016	50 104	292	1 238 115	12%
NL	810 718	92 933	66 632	27 680	37	997 998	10%
ES	815 406	21 849	75 371	10 386	78	923 089	9%
BE	288 280	117 115	41 231	23 947	1184	471 758	5%
DK	159 277	47 041	76 866	8931	179	292 294	3%
Pozostałe	1 088 234	218 322	196 039	101 788	8167	1 612 550	16%
Razem	7 045 446	1 572 843	1 265 722	466 947	31 581	10 382 539	100%

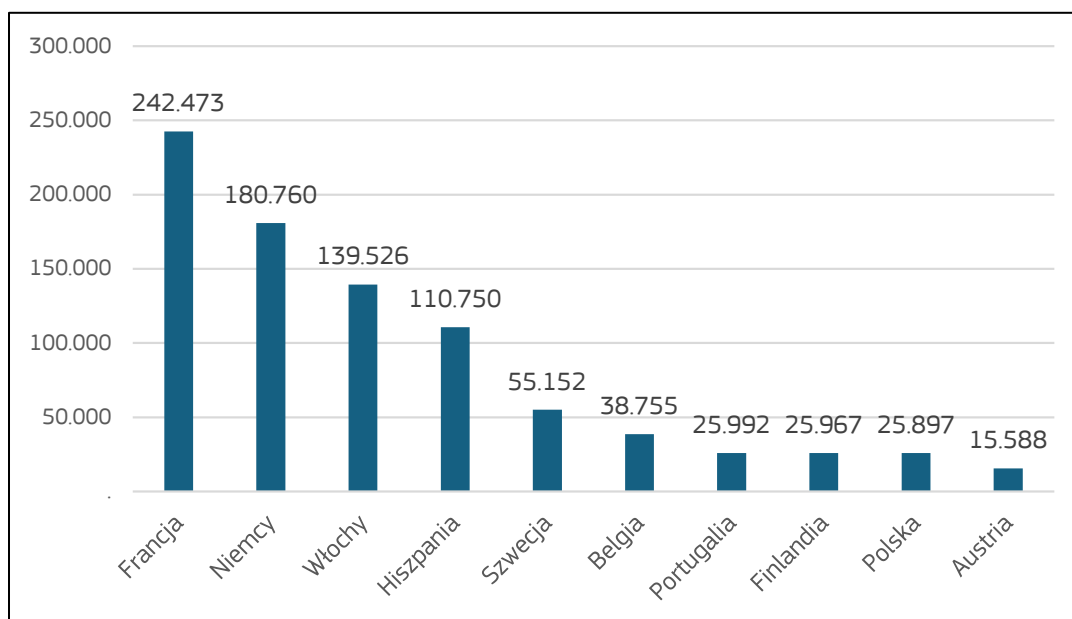
Źródło: Opracowanie EUMOFA na podstawie danych Eurostat-Comext

2.3.3 Widoczna konsumpcja według państw członkowskich

Widoczna konsumpcja łososia

Całkowitą podaż łososia w UE-27 (produkcja + import) w roku 2022 oszacowano na 1 275 893 ton ekwiwalentu żywej wagi (LWE). Prawie cała podaż pochodziła z importu (99%, to jest 1 262 301 ton LWE). Eksport stanowił 159 991 ton LWE. W związku z tym widoczną konsumpcją łososia na poziomie UE-27 (produkcja + przywóz - wywóz) oszacowano na 1 115 902 ton LWE (zob. załącznik 1). Głównymi rynkami zbytu łososia w UE w roku 2022 były Francja (242 473 ton LWE, co stanowiło jedną czwartą konsumpcji w UE-27), Niemcy (180 760 ton LWE), Włochy (139 526 ton LWE) i Hiszpania (110 750 ton LWE).

Rysunek 3: Widoczna konsumpcja łososia na 10 największych rynkach w UE (w tonach LWE)

Źródło: Dane EUROSTAT i Eurostat-Comext

Widoczna konsumpcja wędzonego łososa

W roku 2022 całkowitą podaż wędzonego łososa w UE-27 (produkcja + import) oszacowano na 165 796 ton. Mimo że sam surowiec pochodzi spoza UE, podaż na unijnym rynku wędzonego łososa stanowią produkty przetwarzane w Unii. Głównymi przetwórcami są Polska (47% produkcji wędzonego łososa w UE), Litwa (19%), Francja (14%) i Dania (10%). W 2022 roku import wyniósł 3 138 ton, co stanowi zaledwie 2% unijnej podaży wędzonego łososa, eksport natomiast 20 143 ton. Widoczną konsumpcję na poziomie UE-27 (produkcja + import - eksport) oszacowano na 145 653 ton.

Głównymi rynkami wędzonego łososa w UE w roku 2022 były Francja (34 279 ton, co stanowiło 24% rynku UE), Niemcy (18% konsumpcji w UE), Włochy (16%) i Polska (15%).

Tabela 10: Widoczna konsumpcja wędzonego łososa w państwach członkowskich (2022, w tonach masy produktu) (pogrubieniem wyróżniono trzy państwa członkowskie badane w niniejszym sprawozdaniu)

	Produkcja	Import	Podaż całkowita (produkcja + import)	Eksport	Widoczna konsumpcja (całkowita podaż - eksport)
Francja	22 650	14 965	37 615	3336	34 279
Niemcy	8418	31 019	39 437	13 738	25 699
Włochy	1838	21 218	23 056	148	22 908
Polska*	77 158	703	77 861	56 425	21 435
Litwa	30 265	197	30 462	15 776	14 686
Dania	15 661	2822	18 484	9342	9142
Belgia	2799	9419	12 218	4673	7545
Grecja	0	7195	7195	3310	3885
Finlandia	2442	333	2776	200	2576
Austria	0	3117	3117	566	2551
Portugalia	0	1955	1955	41	1 915
Irlandia	937	552	1490	166	1324
Szwecja	0	1683	1683	525	1159
Czechy	0	834	834	247	587
Estonia	490	188	677	205	472
Rumunia	0	553	553	145	408
Hiszpania	0	1409	1409	1029	380
Luksemburg	0	372	372	19	354
Węgry	0	288	288	13	275
Chorwacja	0	769	769	580	188
Słowenia	0	190	190	15	175
Bułgaria	0	283	283	176	107
Malta	0	93	93	0	93
Cypr	0	54	54	0	54
Łotwa	0	281	281	1347	bd.
Holandia	0	2171	2171	8683	bd.
EU-27	162 659	3138	165 796	20 143	145 653

Źródło: Eurostat-Prodcom i Eurostat-Comext

** Obliczenie widocznej konsumpcji na Łotwie i w Holandii daje wartości ujemne. Może to być związane z brakiem dokładnych danych dotyczących produkcji i eksportu.

3. RYNEK FRANCUSKI

3.1 Struktura łańcucha dostaw

3.1.1 Podaż

Import surowca

Francuski rynek łososia bazuje całkowicie na imporcie, ponieważ nie występuje na nim krajowa produkcja surowca. Francuska branża wędzarnicza zaopatruje się przede wszystkim w świeżego całego łososia atlantyckiego patroszonego z głową, którego importuje głównie z Norwegii. Wywiady wskazują, że na surowce wykorzystywane przez branżę wędzarniczą we Francji składają się z następujące produkty z importu:

- Łosoś atlantycki i głowacica, cały świeży lub chłodzony (z głową) (kod CN8: 03021400),
- Łosoś pacyficzny, świeży lub mrożony, cały i chłodzony (z głową) (kod CN8: 03021300),
- Łosoś pacyficzny, atlantycki i głowacica, filety świeże lub chłodzone (kod CN8: 03044100).

Tabela 11: Zmiana francuskiego importu łososia świeżego (całego patroszonego z głową i filetów) i mrożonego (patroszonego z głową)¹² (waga produktu w tonach, 2019–2023)

	2019	2020	2021	2022	2023	Zm. 2023/19
Łosoś atlantycki i głowacica, świeży lub chłodzony, cały i patroszony	123 862	131 534	178 802	141 214	129 470	+5%
Łosoś pacyficzny, atlantycki i głowacica, filety świeże lub chłodzone	10 476	11 713	18 294	26 326	13 662	+30%
Łosoś pacyficzny, świeży lub chłodzony, cały i patroszony	1280	995	1444	388	634	-50%

Źródło: Eurostat-Comext

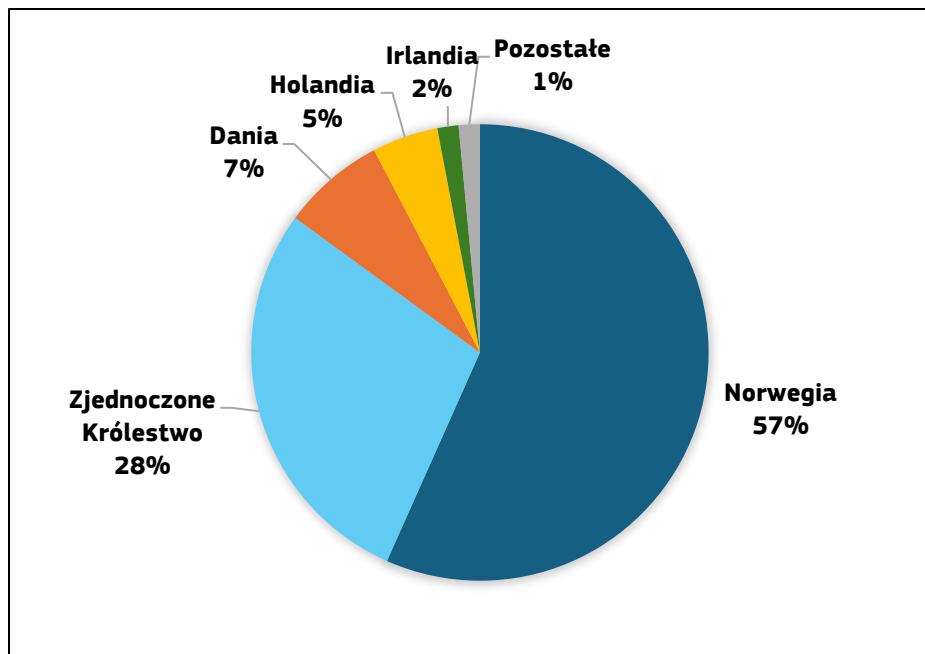
Według Eurostat-Comext większość surowca importowanego przez francuską branżę wędzonego łososia pochodzi ze Szwecji i Danii. Oba państwa członkowskie pełnią jednak również funkcję węzła handlowego przy imporcie z krajów trzecich. Francuska branża wędzonego łososia zaopatruje się głównie w świeżego łososia atlantyckiego, przeważnie całego patroszonego z głową, ale także w filety, które importuje się głównie z Norwegii i Szkocji, zaś w mniejszym stopniu z Irlandii, która specjalizuje się w łososiu organicznym. Branżę zaopatruje się także w mrożonego łososia z Alaski, który według Francuskiego Stowarzyszenia Żywności Przetworzonej stanowi 7% surowca wykorzystywanego przez branżę wędzarniczą.

W 2023 roku ponad 90% wielkości importu świeżego łososia (według masy produktu) stanowiły całe ryby patroszone z głową, a mniej niż 10% filety rybne. Wielkość importu świeżego łososia pacyficznego w postaci całych ryb patroszonych z głową znacznie spadła (-50%) w ciągu ostatnich pięciu lat (2019–2023). Filety z łososia są również importowane z Norwegii, lecz przewożone przez Szwecję i Danię. Należy zauważyć, że część tego importu zasila rynek świeżej ryby, ponieważ łosoś we Francji jest powszechnie spożywany w postaci świeżej, zarówno w gospodarstwach domowych, jak i w restauracjach.

¹² Zdaniem interesariuszy do przetwarzania wędzonego łososia we Francji nie wykorzystuje się mrożonych filetów. Poniższa tabela podaje całkowitą wielkość importowanych produktów, które według wywiadów wykorzystywane są do produkcji wędzonego łososia. Większość tej wielkości sprzedawana jest konsumentom w postaci świeżej lub mrożonej i nie jest używana jako surowiec do produkcji wędzonego łososia.

Według ADEPALE (*Association des Entreprises de Produits Alimentaires Elaborés* - krajowa organizacja przedsiębiorstw z branży żywności przetworzonej) 93% surowca wykorzystywanego przez branżę wędzonego łososa pochodzi z akwakultury. Na pozostałe 7% surowca składa się prawie wyłącznie import dzikiego łososa z regionu Pacyfiku (nerka i łosoś pacyficzny) w postaci mrożonej.

Rysunek 4: Podział wielkości importu surowca¹³ według głównych dostawców, 2023

Źródło: Eurostat-Comext

Uwaga: Na powyższym wykresie założono, że Holandia i Dania są głównie krajami tranzytowymi importu z Norwegii oraz, w mniejszym stopniu, z Wielkiej Brytanii.

Produkcja wędzonego łososa we Francji

Branża wędzarnicza we Francji składa się z około 50 firm zajmujących się głównie wędzeniem łososa i pstrąga, wśród których przeważają firmy małe i średnie. Większość łososa wędzonego na zimno we Francji jest sprzedawana w plastrach i pakowana próżniowo w porcjach po 100 i 200 g.

W latach 2013–2022 francuska produkcja wędzonego łososa spadła pod względem wielkości (-46%) i wartości (-34%), natomiast ceny sprzedaży wzrosły realnie o 9%. Pomimo wysokiego popytu na wędzonego łososa we Francji moce produkcyjne ograniczone są dostępnością i ceną surowca.

Tabela 12: Produkcja wędzonego łososa we Francji (2013–2022)

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Zm. 2022/13
Wielkość (w tonach)	42 108	27 252	23 025	24 154	21 038	18 568	20 897	17 900	21 174	22 650	-46%
Wartość (tys. EUR)	869 324	584 500	524 478	568 854	544 952	504 533	bo.	419 575	492 785	573 923	-34%
Cena sprzedaży (EUR/kg)	20,64	21,45	22,78	23,55	25,90	27,17	bo.	23,44	23,27	25,34	23%

Źródło: Eurostat-Prodcom

¹³ Wskazany podział wielkości importu uwzględnia tylko świeżego łososa i nie obejmuje importu w postaci mrożonej.

Import wędzonego łososa

Import wędzonego łososa do Francji osiągnął w 2023 roku 13 042 ton. Głównymi krajami pochodzenia są Norwegia (w oficjalnych statystykach podawana jako Szwecja), która odpowiada za 29% całkowitej wielkości importu, Polska (24%) i Wielka Brytania (14%). Według statystyk import wędzonego łososa z Norwegii rozpoczął się dopiero w roku 2022. Według wywiadów jest to import taniego wędzonego łososa przywożonego luzem z Norwegii i pakowanego we Francji (patrz punkt 3.3 dotyczący transmisji cen w łańcuchu wartości). Ostatnie pięć lat (2019–2023) charakteryzowało się niewielkim wzrostem importu wędzonego łososa.

Dane dotyczące importu surowca wykazują silną sezonowość, przy czym większość importu występuje na koniec roku, w oczekiwaniu na święta Bożego Narodzenia i sylwestra, które charakteryzują się wysokim poziomem konsumpcji. W latach 2019–2023 prawie 40% rocznego importu miało miejsce od września do grudnia.

Tabela 13: Zmiana wielkości importu wędzonego łososa do Francji według głównych dostawców (waga produktu w tonach, 2019–2023)

	2019	2020	2021	2022	2023	Zm. 2023/2019
Szwecja (Norwegia)	66	73	136	3852	3741	+5,568%
Polska	5670	3755	4582	3022	3079	-46%
Wielka Brytania	1807	1371	2395	2233	1875	+4%
Niemcy	1664	1029	1508	1813	1268	-24%
Litwa	566	614	772	832	1228	+117%
Belgia	896	1118	1168	1289	876	-2%
Pozostałe	479	524	761	1924	975	+104%
Razem	11 149	8484	11 322	14 965	13 042	+17%

Źródło: Eurostat-Comext

Podaż wędzonego łososa (import + produkcja krajowa)

W 2022 roku podaż wędzonego łososa we Francji osiągnęła 37 615 ton, z czego 60% pochodziło z francuskiej działalności przetwórczej, a 40% z importu. Według wywiadów rok 2023 będzie cechował się spadkiem produkcji we Francji ze względu na zmniejszoną produkcję w krajach będących głównymi dostawcami (-2% w Norwegii, -5% w Wielkiej Brytanii i -10% na Wyspach Owczych) oraz rosnące ceny surowca.

Tabela 14: Zmiana podaży wędzonego łososa we Francji (waga produktu w tonach, 2018–2022)

	2018	2019	2020	2021	2022	Zm. 2021/2022	Zm. 2018/2022
Przetwórstwo krajowe	18 568	20 897	17 900	21 174	22 650	+7%	+22%
Import	10 603	11 149	8484	11 322	14 965	+32%	+41%
Podaż	29 171	32 046	26 384	32 496	37 615	+16%	+29%

* Według wywiadów produkcja krajowa w roku 2020 jest wyższa niż produkcja podawana w oficjalnych statystykach.

Źródło: Eurostat-Prodcom i Eurostat-Comext

3.1.2 Eksport

Eksport

W roku 2023 Francja wyeksportowała 3 065 ton wędzonego łososa, przy czym największym jego odbiorcą były Włochy, do których trafiło 26% całkowitej wielkości eksportu, a następnie Belgia, Hiszpania i Szwajcaria (po 14%). Eksport do Włoch wahał się od 580 do 1264 ton. Według jednego z rozmówców zmienność ta wynika z faktu, że główny importer obsługuje większość włoskiego importu z Francji i innych krajów UE w ramach przetargów, a wielkość eksportu zależy od ich wyniku.

Tabela 15: Zmiana eksportu francuskiego wędzonego łososa według krajów (waga produktu w tonach, 2019–2023)

	2019	2020	2021	2022	2023	Zm. 2023/2019
Włochy	580	589	1264	1078	796	+37%
Belgia	325	247	401	392	443	+36%
Hiszpania	293	53	693	230	363	+24%
Szwajcaria	361	334	381	367	349	-3%
Pozostałe	643	601	1275	1269	1113	+73%
Razem	2202	1824	4014	3336	3065	+39%

Źródło: Eurostat-Comext

3.1.3 Widoczna konsumpcja

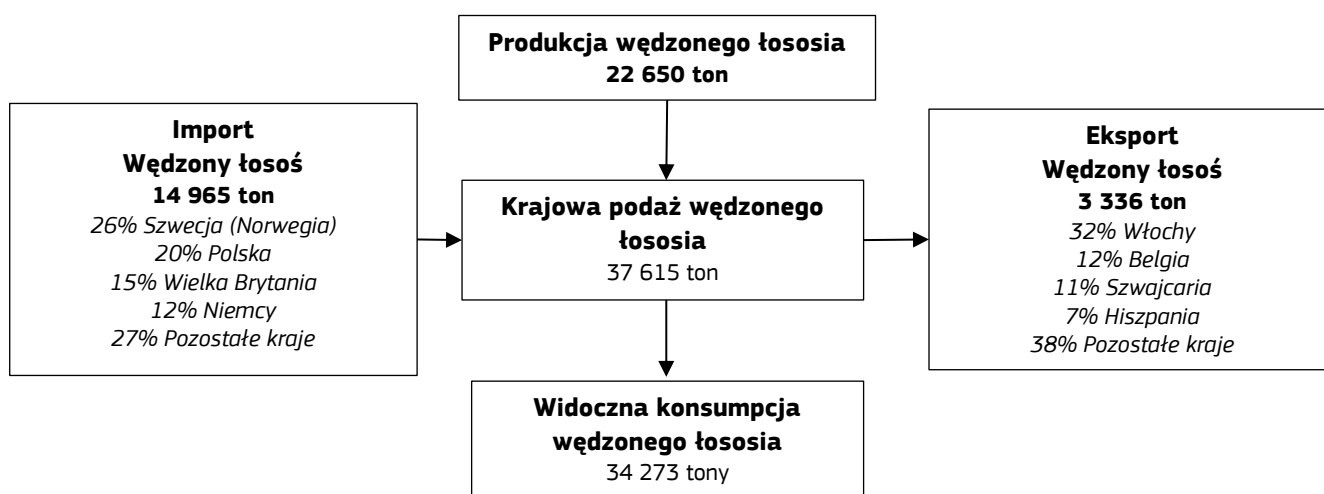
Francuski rynek wędzonego łososa w roku 2022 szacowany jest na 34 273 ton. Widoczna konsumpcja wędzonego łososa wzrosła w latach 2021–2022 o 17%, ale w ciągu ostatnich dziesięciu lat (2013–2022) spadła o 26%. Wzrost konsumpcji w latach 2021–2022 wynikał głównie ze zwiększenia importu o 24% i niewielkiego skoku produkcji krajowej (+7%). W ciągu ostatnich dziesięciu lat produkcja krajowa spadała niemal dwukrotnie szybciej niż konsumpcja (-26%), natomiast import wzrósł o 72%.

Tabela 16: Widoczna konsumpcja wędzonego łososa we Francji w 2022 roku (w tonach masy produktu)

	Wielkość	Zm. 2021/2022	Zm. 2013/2022
Przetwórstwo krajowe	22 650	7%	-46%
Import	14 965	24%	+72%
Podaż	37 615	14%	-26%
Eksport	3342	-20%	-24%
Widoczna konsumpcja	34 273	17%	-26%

Źródło: Eurostat-Prodcom i Eurostat-Comext

Rysunek 5: Bilans podaży wędzonego łososia we Francji (2022, w tonach wagi produktu)

Źródło: Dane EUROSTAT i EUROSTAT-COMEXT

3.2 Charakterystyka francuskiego rynku i konsumpcji

3.2.1 Charakterystyka rynku

Według jednego z wywiadów francuska branża wędzarnicza nie stosuje do wędzenia łososia mrożonych filetów, ponieważ przetwórcy uważają, że mogą lepiej kontrolować jakość całego łososia patroszonego z głową. W szczególności jest to również wymóg zawarty w systemie zbiorowym opracowanym przez Francuskie Stowarzyszenie Przetwórców Żywności (*Association des Entreprises de Produits Alimentaires Élaborés*) (patrz niżej).

71% wędzonego łososia sprzedawanego we Francji przetwarza się we Francji. Z tego powodu i w celu zapewnienia, że produkcja francuska będzie łatwo rozpoznawana przez krajowych konsumentów, którzy są ogólnie wrażliwi na pochodzenie produktu, francuscy producenci opracowali system zbiorowy, który umożliwia opatrzenie certyfikowanych produktów logo „Fumé en France” („Wędzone we Francji”). Szacuje się, że do tej dobrowolnej certyfikacji przystąpiło 85% uczestników rynku. System obejmuje wymagania dotyczące jakości surowca (akceptowane są tylko całe ryby patroszone z głową), miejsca przetwarzania (wszystkie etapy przetwarzania muszą odbywać się we Francji) itp.

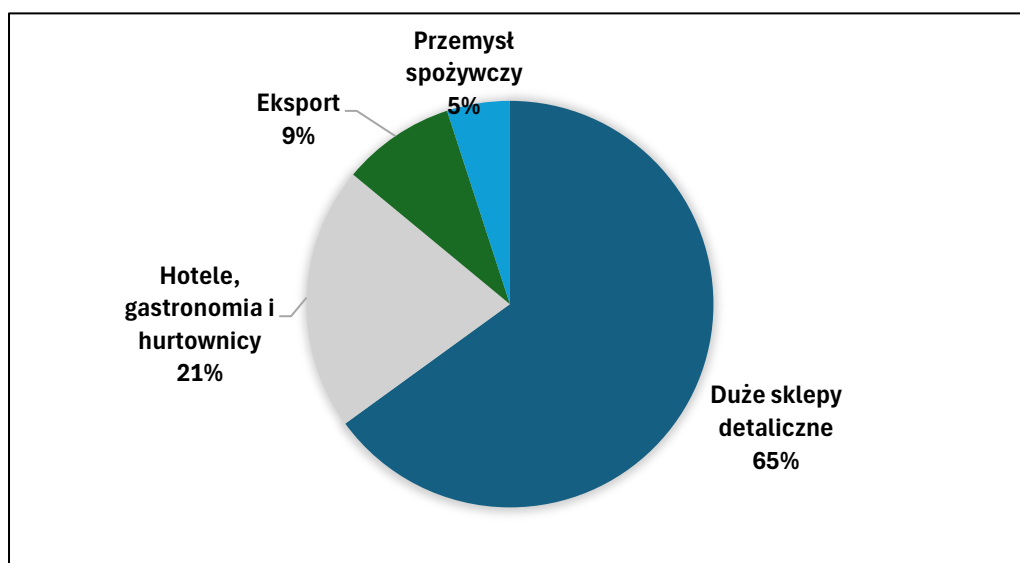

Francuski rynek jest podzielony między marki przetwórców, którzy oferują głównie produkty z wyższej półki, oraz marki detaliczne, najczęściej zorientowane na produkty klasy podstawowej i średniej.

W okresie świątecznym przetwórcy dostosowują swoją ofertę i dostarczają produkty w większych opakowaniach (po 8, 10 i 12 plastrów), natomiast przez resztę roku składa się ona głównie z małych opakowań (po 4 plastry).

Według ADEPALE 91% francuskiej produkcji wędzonego łososia trafia na rynek krajowy, podczas gdy tylko 9% jest eksportowane (głównie do Włoch). Głównym kanałem sprzedaży francuskiej produkcji (65% produkcji wędzarniczej) są duże sklepy detaliczne, a następnie branża hotelarsko-gastronomiczna i hurtownicy (21% francuskiej produkcji wędzonego łososia).

Rysunek 6: Podział sprzedaży francuskiej produkcji wędzarniczej (wielkość w tonach)

Źródło: ADEPALE

3.2.2 Konsumpcja

Rynek francuski charakteryzuje się wysokimi oczekiwaniami jakościowymi ze strony konsumentów, sezonowymi szczytami w okresie świątecznym i preferowaniem produktów wędzonych w kraju, o czym świadczą wywiady, badania źródeł wtórnych i statystyki.

Francja jest jednym z największych konsumentów wędzonego łososia w Europie (patrz widoczna konsumpcja państw członkowskich UE w punkcie 2.3.3).

Ceny detaliczne różnią się w zależności od następujących czynników:

- Marka: jak wspomniano wcześniej, marki przetwórców skupiają się na produktach z wyższej półki, natomiast marki sklepów detalicznych to zazwyczaj produkty klasy podstawowej i średniej. Ma to swoje przełożenie na ceny, gdyż marki przetwórców są sprzedawane drożej niż marki detaliczne, nawet w przypadku produktów o podobnej jakości.
- Surowiec (rozsmrożony lub świeży): Produkty wytwarzane ze świeżego łososia są zazwyczaj sprzedawane po wyższych cenach niż w przypadku łososia rozmrożonego przed przetworzeniem.
- Systemy certyfikacji: Produkty z oznaczeniem „*Fumé en France*” są sprzedawane po wyższych cenach, zwłaszcza gdy posiadają również inne certyfikaty, takie jak oznakowanie ekologiczne.
- Inne cechy przetwarzania: czynniki takie jak metoda wędzenia i rodzaj drewna użytego do wędzenia również mają wpływ na cenę.

W wywiadach wskazano, że popyt przesunął się w kierunku produktów wysokiej jakości. Systemy certyfikacji, takie jak „*Fumé en France*”¹⁴ i francuski system certyfikacji „Label Rouge”, odgrywają ważną rolę w utrzymaniu wysokich standardów produkcji, dobrostanu zwierząt i zrównoważonego rozwoju środowiska.

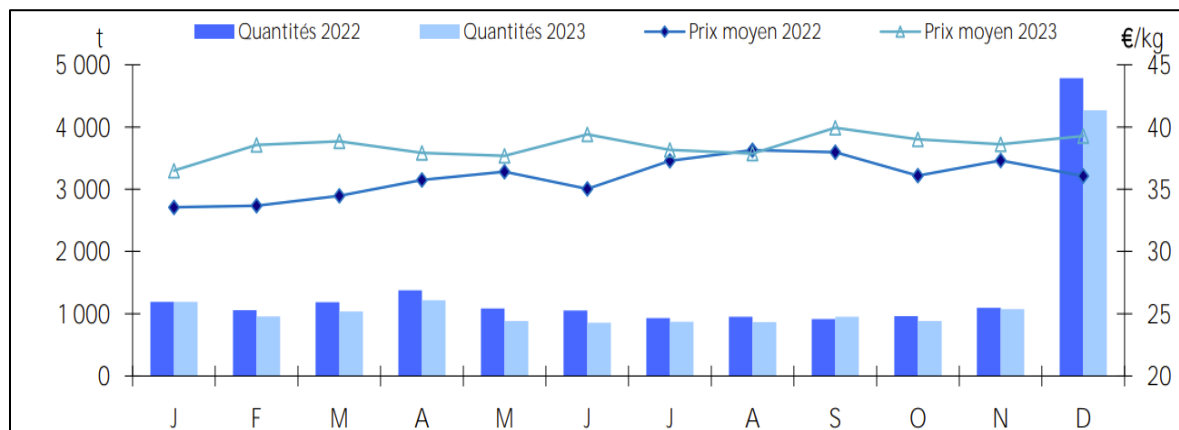
Wędzonego łososia spożywa 90% francuskich konsumentów, a zdecydowana większość uważa go za niezbędny element świątecznych posiłków. Trzy czwarte konsumentów preferuje produkty z etykietą „*Fumé en France*”¹⁵.

¹⁴ <https://saumonfumeinfo.fr/nos-engagements/le-logo-et-la-charte-du-saumon-fume-en-france-en-synthese/>

¹⁵ <https://saumonfumeinfo.fr/les-francais-en-sont-fans/saumon-fume-monde-laime/>

Popyt na wędzonego łosia we Francji jest stabilny przez większość roku, a gwałtownie wzrasta w grudniu (patrz rysunek poniżej), co jednak nie wpływa znacząco na ceny, które pozostają względnie niezmiennie.

Rysunek 7: Miesięczna zmiana konsumpcji wędzonego łosia w gospodarstwach domowych we Francji (wielkość i cena) w 2022 i 2023

Źródło: FranceAgriMer na podstawie badania Kantar¹⁶

Według FranceAgriMer (na podstawie badania Kantar), wędzony łosoś jest mniej popularny wśród ludzi młodych, w wieku poniżej 35 lat, natomiast jego konsumpcja jest bardziej rozpowszechniona w starszych grupach wiekowych, co można wytłumaczyć wysoką ceną i wizerunkiem produktu luksusowego.

Wędzony łosoś zajmuje dominującą pozycję na rynku ryb wędzonych. Choć obecne są tam również wędzony pstrąg i śledź, wędzony łosoś utrzymuje dominujący wskaźnik penetracji, który w roku 2023 w oparciu o dane dotyczące konsumpcji w gospodarstwach domowych wynosił około 57%¹⁷.

3.3 Transmisja cen w łańcuchu dostaw

3.3.1 Ceny surowca

W ciągu ostatnich 5 lat (2019–2023) średnia cena surowca importowanego do Francji wahała się od 5,98 EUR/kg (w 2020) do 9,27 EUR/kg (w 2023). Cena importu zmienia się w zależności od importowanego produktu. Świeże lub schłodzone filety z łosia pacyficznego lub atlantyckiego są importowane po cenach wyższych niż średnia cena surowca. W roku 2023 filety importowane były po 12,30 EUR/kg, a świeży cały łosoś atlantycki patroszony z głową, który stanowi większość francuskiego importu łosia na potrzeby branży wędzarniczej, po 8,95 EUR/kg. Jak jednak wynika z wywiadów z francuskimi przetwórcami, filety z łosia importowane z Norwegii mają generalnie niższą jakość niż całe ryby patroszone z głową i często są określane mianem „łosia klasy produkcyjnej”¹⁸, która obejmuje produkty o niższej jakości. W konsekwencji, zgodnie z norweskimi przepisami, można je eksportować tylko po filetowaniu¹⁹. Według wywiadów produkcja norweska charakteryzuje się rosnącym udziałem „łosia klasy produkcyjnej”, co może być problemem dla podaży całego łosia patroszonego z głową i jego cen. Ostatnie pięć lat charakteryzowało się ogólnym wzrostem cen importowych surowca. W

¹⁶ https://www.franceagrimer.fr/fam/content/download/74286/document/STA_MER_CONSO_2023.pdf?version=3

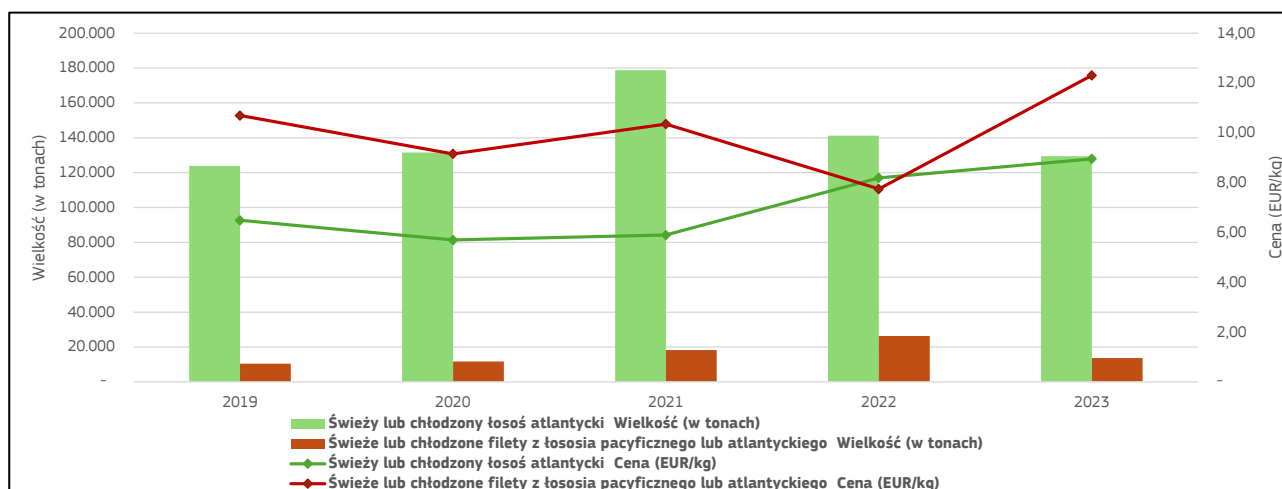
¹⁷ https://www.franceagrimer.fr/fam/content/download/74286/document/STA_MER_CONSO_2023.pdf?version=3

¹⁸ Łosoś norweski dzieli się na trzy klasy (najwyższa, zwykła i produkcyjna) w zależności od jakości ryby. Zgodnie z norweskimi przepisami produkowany łosoś trzeciej (produkcyjnej) klasy powinien być filetowany przed sprzedażą i eksportem.

¹⁹ <https://www.seafoodsource.com/news/processing-equipment/norways-production-grade-salmon-controversy-driving-up-prices>

szczegółności ceny świeżego całego łososia atlantyckiego patroszonego z głową wzrosły w latach 2019–2023 o 38%.

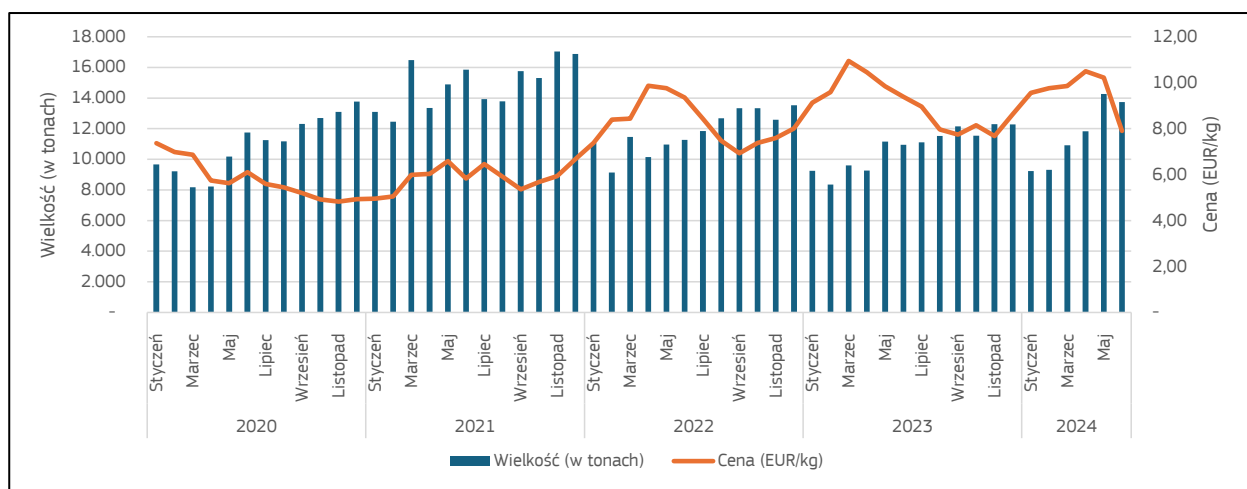
Rysunek 8: Ceny (EUR/kg) surowców wykorzystywanych przez francuską branżę wędzarniczą w latach 2019–2023

Źródło: Eurostat-Comext

Miesięczne dane dotyczące importu wskazują, że od 2022 roku w okolicach marca, kwietnia i maja każdego roku występuje szczyt cen importowych skorelowany ze spadkiem wielkości importu.

Rysunek 9: Miesięczny import świeżego łososia atlantyckiego w całości do Francji w okresie od stycznia 2020 do czerwca 2024 roku (wielkość i cena)

Źródło: Eurostat-Comext

3.3.2 Ceny importowe wędzonego łososia

Poniższa tabela przedstawia wielkość i ceny importu wędzonego łososia do Francji według głównych dostawców. Można w niej zaobserwować znaczną zmienność cen w zależności od kraju dostawy i wielkości importu. W 2023 roku ceny importowe wahały się od 9,65 EUR/kg w przypadku importu z Norwegii (w oficjalnych statystykach Szwecji) do 22,77 EUR/kg w przypadku importu z Belgii. W ciągu ostatnich dwóch lat import wędzonego łososia z Norwegii znacząco wzrósł, z 73 ton w 2020 do 3741 ton w 2023 roku. Wędzony łosoś z Norwegii jest importowany po cenach zbliżonych do cen surowca. W wywiadach sugerowano, że wielkości te odpowiadają taniemu wędzonemu łososiowi importowanemu luzem do pakowania we Francji. Według wywiadów produkt ten ma niższą jakość niż łosoś wędzony we Francji.

Tabela 17: Wielkość i ceny importu wędzonego łososia do Francji (2020–2023)

	2020		2021		2022		2023	
	Wielkość (w tonach)	Cena (EUR/kg)	Wielkość (w tonach)	Cena (EUR/kg)	Wielkość (w tonach)	Cena (EUR/kg)	Wielkość (w tonach)	Cena (EUR/kg)
Szwecja (Norwegia)	73	14,16	136	10,09	3855	8,78	3741	9,65
Polska	3755	12,87	4582	11,81	3022	14,58	3079	17,79
UK	1371	10,73	2395	15,35	2232	15,07	1875	15,90
Niemcy	1029	13,67	1508	13,34	1813	15,53	1268	16,94
Litwa	614	13,06	772	12,43	832	15,59	1228	16,51
Belgia	1118	17,65	1168	17,79	1290	20,13	876	22,77

Źródło: Eurostat-Comext

3.3.3 Ceny eksportowe

Ceny eksportowe ulegały w latach 2020–2023 znacznym wahaniom zależnym od miejsca przeznaczenia i wielkości eksportu. Odnotowano jednak ogólną tendencję wzrostową cen eksportowych, szczególnie zauważalną w 2023 roku. Wzrost ten przypisuje się rosnącym kosztom produkcji, które wpłynęły na ceny loco fabryka (patrz poniższy punkt dotyczący cen loco fabryka) i ceny w całym łańcuchu wartości.

Tabela 18: Wielkość i ceny eksportu wędzonego łososia z Francji (2020–2023)

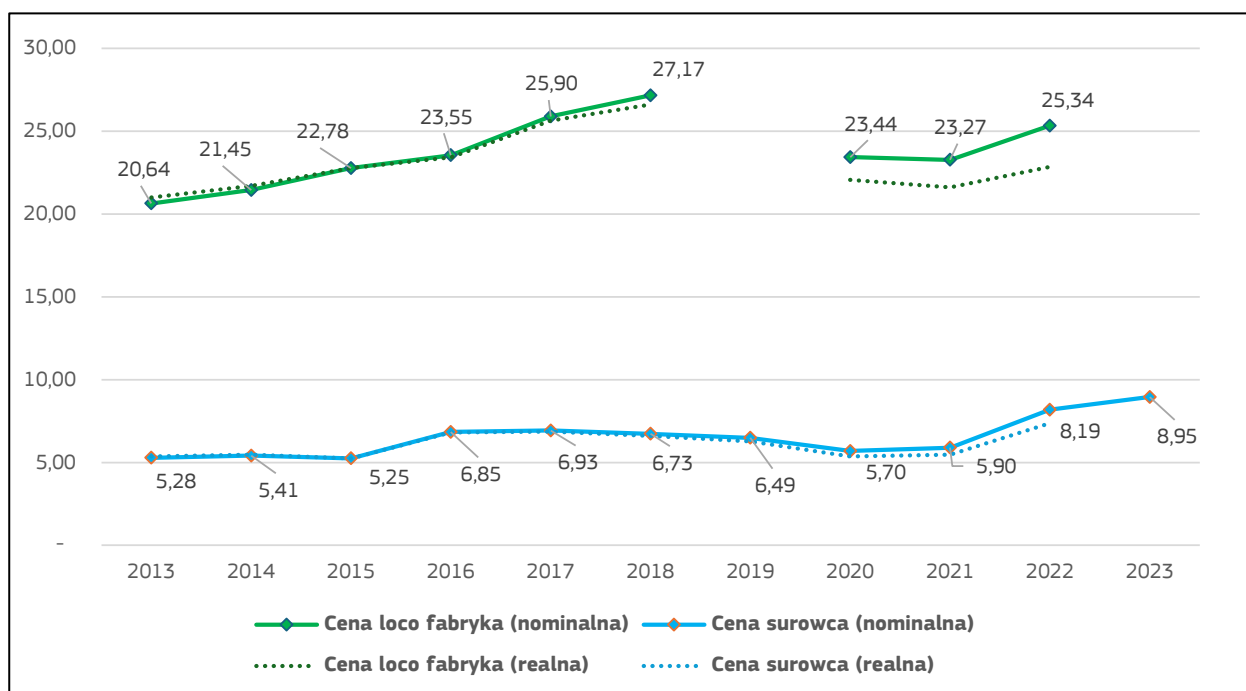
	2020		2021		2022		2023	
	Wielkość (w tonach)	Cena (EUR/kg)	Wielkość (w tonach)	Cena (EUR/kg)	Wielkość (w tonach)	Cena (EUR/kg)	Wielkość (w tonach)	Cena (EUR/kg)
Włochy	589	20,48	1264	19,12	1078	19,10	796	22,05
Belgia	247	33,76	401	25,28	392	27,92	443	28,60
Hiszpania	53	14,29	693	13,65	230	19,00	363	18,24
Szwajcaria	334	33,07	381	35,00	367	37,91	349	40,16
Pozostałe	601	14,52	1275	14,46	1269	14,66	1113	18,30
Razem	1824	22,44	4014	18,82	3336	20,51	3065	23,25

Źródło: Eurostat-Comext

3.3.4 Cena loco fabryka

Jak już wspomniano, w latach 2013–2022 francuska produkcja wędzonego łososia spadła pod względem wielkości (-46%) i wartości (-34%), natomiast ceny sprzedaży wzrosły realnie o 9%. Wzrost ten można wytłumaczyć wyższą ceną surowca (import świeżego całego łososia atlantyckiego patroszonego z głową), które wzrosły o 37% w ujęciu realnym, chociaż wzrost ten jest mniej umiarkowany w przypadku cen loco fabryka.

Rysunek 10: Zmiana cen loco fabryka i cen surowca w latach 2013–2022 (EUR/kg)

Źródło: Eurostat-Comext i Eurostat-Prodcom

3.3.5 Ceny detaliczne

Konsumpcja wędzonego łososia w gospodarstwach domowych (FranceAgriMer na podstawie badania Kantar)

Konsumpcję wędzonego łososia we francuskich gospodarstwach domowych oszacowano na 16 256 ton. Wielkość konsumpcji wzrosła w latach 2019–2021, ale od 2022 roku spadła, co zbiegło się z gwałtownym wzrostem cen detalicznych z 34,21 EUR/kg do 38,54 EUR/kg. Są to ceny średnie, które mogą maskować znaczną zmienność. Ponadto ceny wymienione w tym punkcie (bazujące na danych z badania Kantar) są niższe niż podane w witrynach e-commerce (Tabela 15).

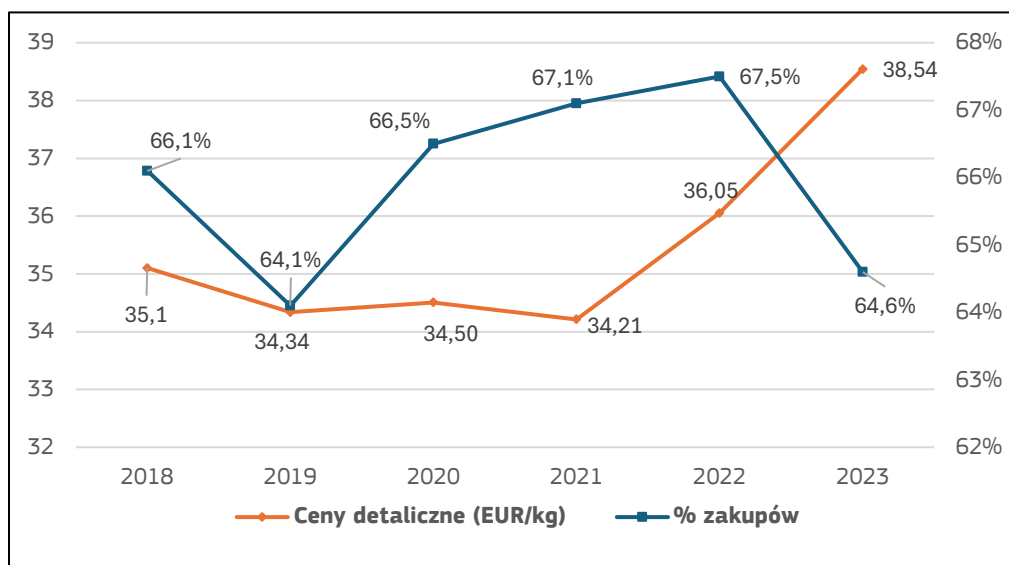
Tabela 19: Konsumpcja wędzonego łososia w gospodarstwach domowych we Francji w latach 2019–2023

	2019	2020	2021	2022	2023	Zm. 2023/19
Wielkość (w tonach)	16 246	17 510	18 687	17 726	16 256	0%
Wartość (tys. EUR)	557 854	604 180	639 344	639 056	626 565	+12%
Cena (EUR/kg)	34,34	34,50	34,21	36,05	38,54	+12%

Źródło: FranceAgriMer na podstawie badania Kantar

Badanie Kantar dostarcza pewnych wskazówek na temat związku między ceną a poziomem zakupów. Poniższy wykres ilustruje tę zależność i wskazuje, że znaczny wzrost o 4,3 EUR/kg zaobserwowany w dwóch kolejnych latach (2021 i 2023). spowodował znaczny spadek poziomu zakupów w roku 2023.

Rysunek 11: Zależność między cenami detalicznymi wędzonego łososia (EUR/kg) a poziomem zakupów (%)

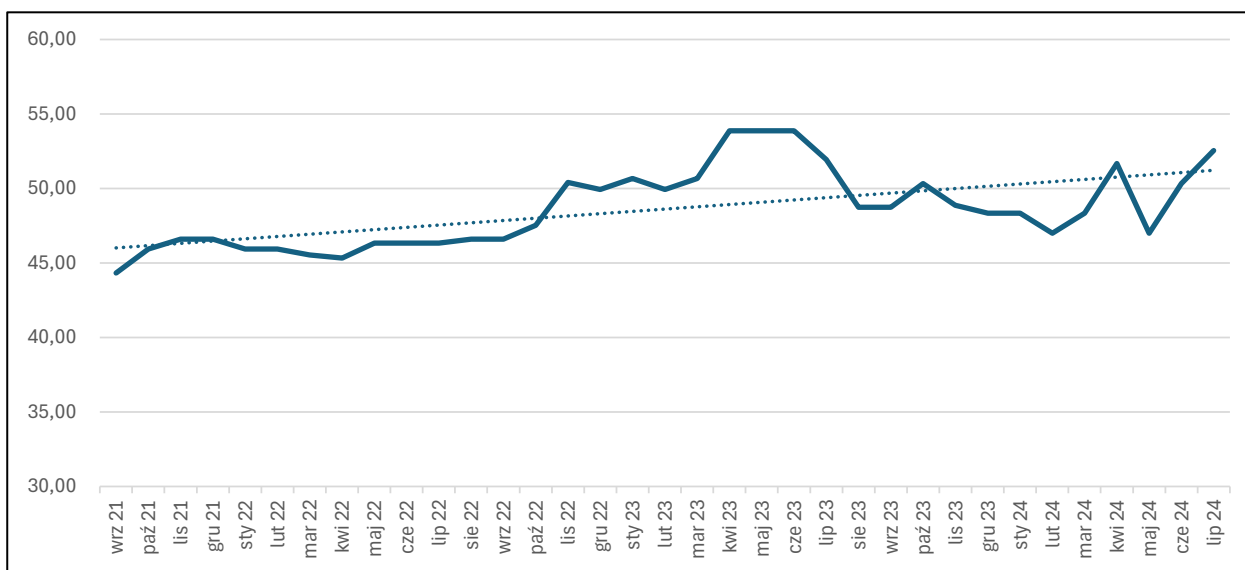

Źródło: FranceAgriMer na podstawie badania Kantar

Ceny dużych detalistów (EUMOFA w oparciu o automatyczne monitorowanie sklepów internetowych)

Według prowadzonego przez EUMOFA monitorowania cen detalicznych w witrynach internetowych dużych detalistów cena wędzonego łososia wahała się od 44,33 EUR/kg do 53,87 EUR/kg w okresie od września 2021 do lipca 2024 roku. Dane te wskazują na znaczny wzrost cen detalicznych o 18%. Ceny podane jako wynik monitorowania sklepów internetowych są cenami medianowymi, które mogą maskować znaczną zmienność cen w zależności od rodzaju produktów, ich pochodzenia i powiązanych z nimi etykiet, jak pokazano w poniższym punkcie.

Rysunek 12: Zmiana mediany cen detalicznych wędzonego łososia we Francji w okresie od września 2021 do lipca 2024 roku (EUR/kg)

Źródło: EUMOFA – Ceny detaliczne w sklepach internetowych

Ceny dużych sklepów detalicznych (ankieta internetowa)

Poniższa tabela, bazująca na ręcznej ankiecie internetowej, pokazuje zróżnicowanie produktów z wędzonego łososa i cen w dużych sklepach detalicznych we Francji:

Tabela 20: Ceny detaliczne wędzonego łososa we francuskich dużych sklepach detalicznych (wrzesień 2023)

Pochodzenie surowca	Sposób przechowywania surowca	Miejsce przetwarzania	Powiązana etykieta	Oznaczenie	Waga	Cena (EUR/szt.)	Cena (EUR/kg)
Akwakultura – Norwegia	Rozmrożony	Francja	Brak etykiety	Marka sklepu detalicznego	200 g	4,95	24,75
Akwakultura – Norwegia	Rozmrożony	Francja	Brak etykiety	Marka sklepu detalicznego	6 plastrów – 200 g	5,99	29,95
Akwakultura – Norwegia	Świeży	Francja	Fumé en France	Marka przetwórcy	4 plastry – 200 g	10,99	39,25
Akwakultura – Norwegia	Świeży	Francja	ASC	Marka sklepu detalicznego	4 plastry – 140 g	5,99	42,75
Akwakultura – Norwegia	Świeży	Francja	Brak etykiety	Marka sklepu detalicznego	4 plastry – 140 g	6,25	44,64
Akwakultura – Norwegia	Świeży	Francja	ASC	Marka przetwórcy	4 plastry – 120 g	5,75	47,92
Akwakultura – Norwegia	Świeży	Francja	Fumé en France	Marka przetwórcy	6 plastrów – 215 g	10,46	48,65
Akwakultura – Irlandia/ Szkocja/ Norwegia	Świeży	Francja	Ekologiczna	Marka sklepu detalicznego	4 plastry – 140 g	6,89	49,21
Akwakultura – Norwegia	Świeży	Francja	Fumé en France	Marka przetwórcy	4 plastry – 140 g	7,48	53,43
Akwakultura – Norwegia	Świeży	Francja	Filière qualité carrefour	Marka sklepu detalicznego	2 plastry – 70 g	3,79	54,14
Nie podano	Nie podano	Francja	Ekologiczna / Produit en Nouvelle Aquitaine	Marka przetwórcy	2 plastry – 100 g	5,85	58,50
Ryba dzika – Łosoś pacyficzny	Rozmrożony	Francja	ASC / Fumé en France	Marka przetwórcy	6 plastrów – 180 g	11,38	63,22
Akwakultura – Norwegia	Świeży	Francja	Fumé en France	Marka przetwórcy	2 plastry – 75 g	4,79	63,87
Akwakultura – Irlandia/ Szkocja/ Norwegia	Świeży	Francja	Ekologiczna / Fumé en France	Marka przetwórcy	6 plastrów – 180 g	13,99	77,72

Źródło: Na podstawie próby witryn e-commerce dużych sklepów detalicznych

3.3.6 Transmisja cen

Poniższa tabela i rysunek przedstawiają dostępne informacje na temat kosztów i marż w branży wędzenia łososia we Francji z zaznaczeniem transmisji cen w łańcuchu dostaw.

Analiza transmisji cen wędzonego łososia na rynku francuskim oparta została na oficjalnych statystykach i obliczeniach EUMOFA. Obliczenia zostały omówione z francuską organizacją przetwórców. Tabela odnosi się do danych z roku 2022, gdyż jest to rok z najnowszymi dostępnymi danymi. Według francuskiej organizacji przetwórców podział kosztów i marż na różnych etapach łańcucha wartości (surowiec, przetwarzanie, sprzedaż detaliczna) pozostaje aktualny na rok 2024, mimo że nadal obserwuje się wzrost cen surowca.

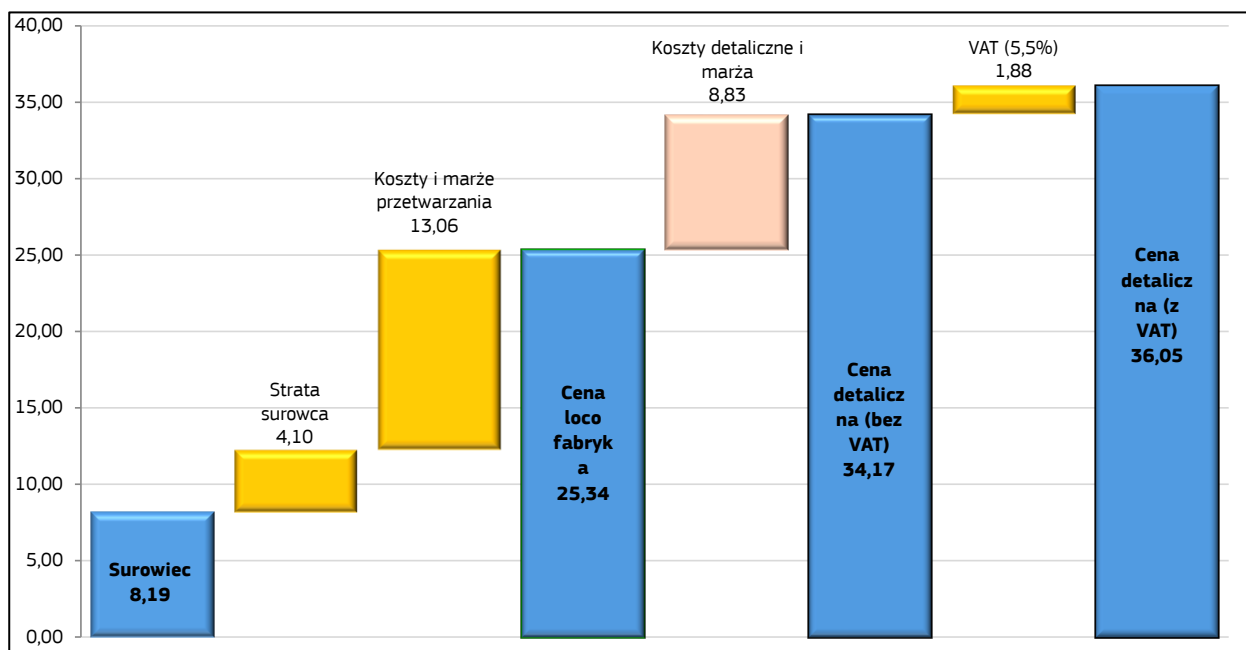
Tabela 21: Koszty i marże w branży wędzonego łososia we Francji (2022)

	Cena (EUR/kg)	% ceny końcowej	Źródło
Surowiec (1)	8,19	21%	Statystyki
Straty surowca (2)	4,10	11%	Kalkulacja
Koszty i marże przetwórcy	13,06	34%	Kalkulacja
Cena loco fabryka (3)	25,34	66%	Statystyki
Koszty detaliczne i marża	11,19	29%	Kalkulacja
Cena detaliczna (bez VAT)	36,53	95%	Kalkulacja
VAT (5,5%)	2,01	5%	Kalkulacja
Cena detaliczna (z VAT) (4)	38,54	100%	Statystyki

Uwagi i źródła:

- (1) Cena surowca odpowiada średniej rocznej cenie importowanego świeżego całego łososia atlantyckiego patroszonego z głową, którą obliczono na podstawie danych COMEXT
- (2) Straty surowca związane z przetwarzaniem są szacowane przez EUMOFA na 50% i potwierdzone wywiadami. Na podstawie średniej ceny 12,29 EUR/kg za łososia atlantyckiego importowanego z Norwegii koszty netto surowca, uwzględniając straty podczas przetwarzania (głowa, wnętrzności, śluz, wysuszenie ości...), szacuje się na 18,45 EUR/kg.
- (3) Średnia cena producenta jest obliczana na podstawie danych Eurostat-Prodcom.
- (4) Średnia cena detaliczna z krajowych paneli konsumenckich (badanie Kantar).

Rysunek 13: Transmisja cen wędzonego łososia sprzedawanego w sklepach detalicznych we Francji (2022)

Źródło: Opracowanie EUMOFA

Poprzednią analizę struktury cen wędzonego łososia we Francji EUMOFA przeprowadziła w roku 2013²⁰. Uzyskane wyniki można porównać z obecną analizą struktury cen. Porównanie pokazuje znaczny wzrost ceny końcowej (+38,1%) i zmiany w dystrybucji wartości na różnych etapach łańcucha wartości. Udział surowca w cenie końcowej wzrósł o 3 punkty procentowe, z 20% (5,3 EUR/kg) do 23% (8,19 EUR/kg). Podobnie udział kosztów detalicznych i marży zwiększył się o 8 punktów procentowych, z 16% (4,1 EUR/kg) do 24% (8,83 EUR/kg). Trend ten oddziaływał na koszty branży i marżę, której udział w cenie końcowej spadł o 9 punktów procentowych, z 59% przy 15,3 EUR/kg do 48% przy 17,15 EUR/kg.

*Observatoire de la formation des prix et des marges (OFPM)*²¹, ustanowione przez FranceAgriMer, przeprowadziło również analizę cen w łańcuchu wartości wędzonego łososia w okresie 2015–2021. Wyniki OFPM i analizy struktury cen przedstawione powyżej są spójne, lecz nie do końca porównywalne ze względu na różnice w zastosowanych metodologiach (dotyczące zakresu czasowego i źródeł). W szczególności ceny surowców zostały obliczone z innego źródła i w innym zakresie²², co prowadzi do znacznie wyższego ich poziomu w analizie OFPM niż w analizie EUMOFA.

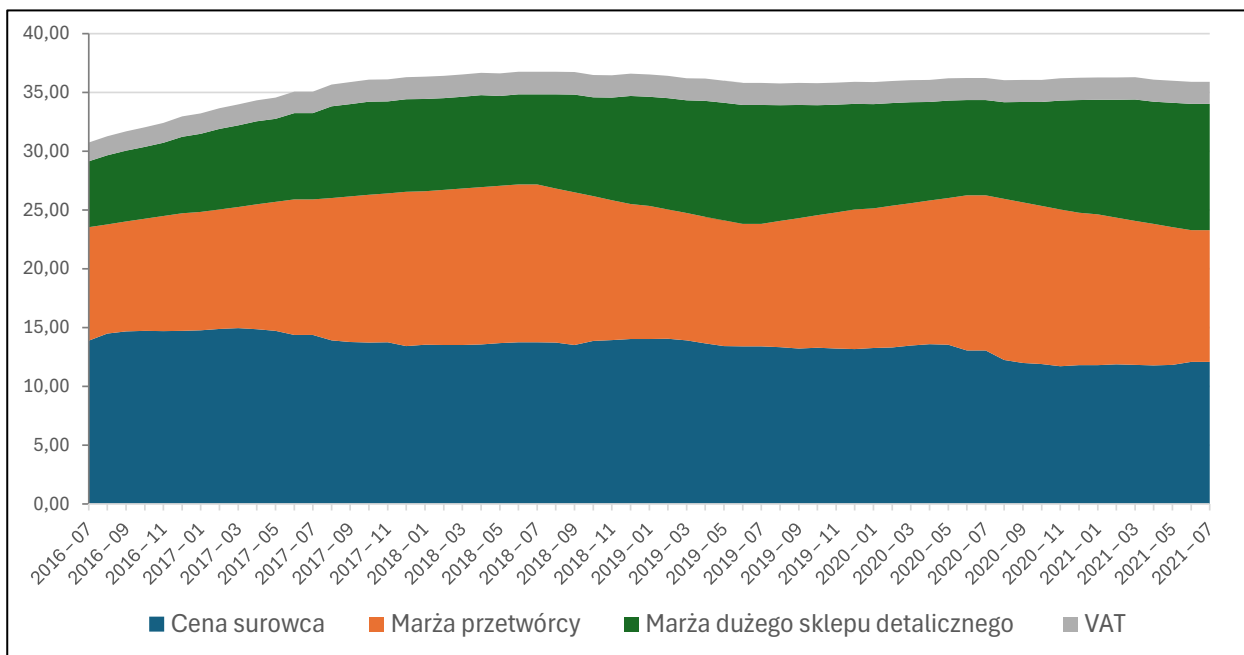
Jeśli chodzi o trend w rozkładzie kosztów i marż, wyniki OFPM są zgodne z analizą EUMOFA. W okresie 2015–2021 OFPM obserwuje również wzrost udziału kosztów i marży detalicznej w cenie końcowej wędzonego łososia (z 19% do 30%) oraz spadek udziału kosztów i marż branży (z 40% do 31%). Według OFPM udział kosztów związanych z surowcem, który wynosi około 35%, nie uległ w tym okresie zmianie.

²⁰ https://eumofa.eu/documents/20124/44880/Price+structure_Smoked+salmon+in+FR.pdf/bb2c0ea3-53d7-4cca-a4ad-a349982a2cf1?t=1600420673086

²¹ Dane dostępne od lipca 2015 do lipca 2021 roku: <https://observatoire-prixmarges.franceagrimer.fr/resultats-par-domaine/P%3%Aache+et+aquaculture-Produits+de+la+p%3%Aache+et+de+l%27aquaculture-4-19-T>

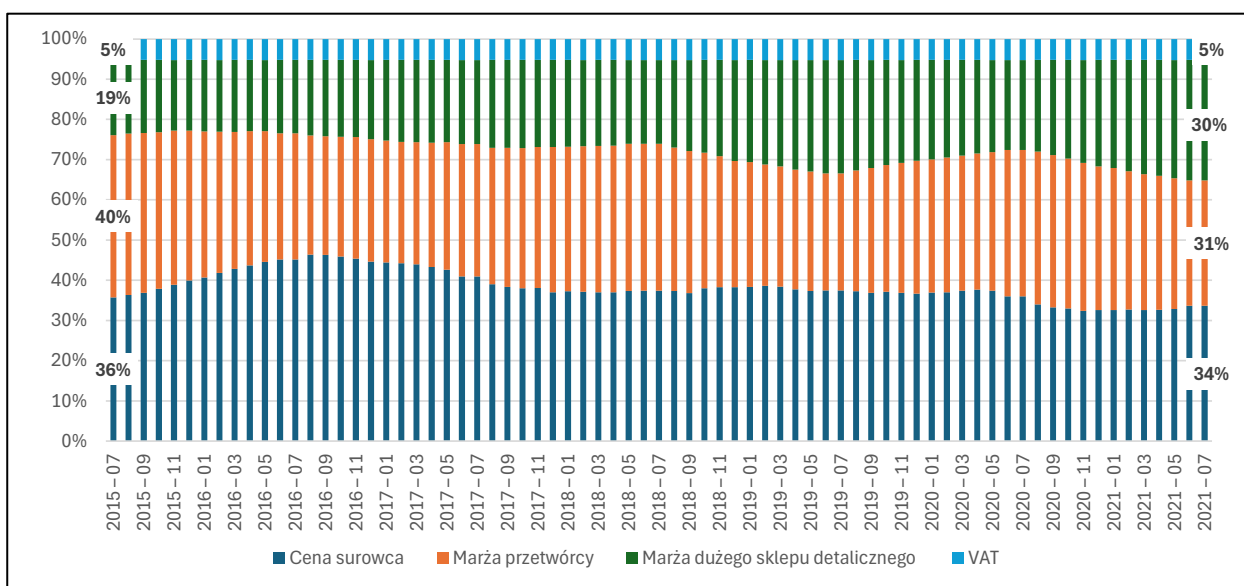
²² Więcej szczegółów na temat metodologii OFPM można znaleźć w następującym dokumencie (str. 331): https://observatoire-prixmarges.franceagrimer.fr/sites/default/files/pictures/rapport_ofpm_2023_avec_couv_0.pdf; w szczególności OFPM uwzględniło import zarówno świeżego, jak i mrożonego całego łososia z wybranych miejsc pochodzenia, natomiast EUMOFA uwzględniła import świeżego całego łososia ze wszystkich miejsc pochodzenia.

Rysunek 14: Miesięczna zmiana cen i marż produktów z wędzonego łososia we Francji (cena nominalna w EUR/kg, 2015–2021)

Źródło: EUMOFA na bazie danych OFPM

Rysunek 15: Miesięczna zmiana cen i marż produktów z wędzonego łososia we Francji (udział w cenie nominalnej w %, 2015–2021)

Źródło: EUMOFA na bazie danych OFPM

4. RYNEK NIEMIECKI

4.1 Struktura łańcucha dostaw

4.1.1 Podaż

Produkcja i import surowców

Surowiec do produkcji wędzonego łososia przetwarzanego w Niemczech obejmuje łososia świeżego i mrożonego całego patroszonego z głową i w postaci filetów. W Niemczech wytwarza się szeroką gamę produktów, od tanich po marki premium, zarówno w ręcznych, jak i zmechanizowanych operacjach przetwarzania. Podaż jest całkowicie zależna od importu. Całkowita wielkość potencjalnego surowca osiągnęła w 2023 roku 100 544 ton, z czego większa część była sprzedawana w postaci nieprzetworzonej, a część faktycznie wykorzystywana do produkcji wędzonego łososia.

Tabela 22: Potencjalna wielkość surowca do produkcji wędzonego łososia w Niemczech

CN-8	Produkty importowane	2020	2021	2022	2023
3021300	Świeży lub schłodzony łosoś pacyficzny	293	332	442	521
3021400	Świeży lub schłodzony łosoś atlantycki	53 886	55 237	53 021	42 938
3031100	Mrożona nerka	3398	4973	3605	1676
3031200	Mrożony łosoś pacyficzny	1977	1110	1221	994
3031300	Mrożony łosoś atlantycki	2658	2285	1753	1738
3044100	Świeże lub schłodzone filety z łososia	23 692	22 540	29 002	26 269
3048100	Mrożone filety z łososia	31 542	30 539	30 747	26 407
Razem		117 446	117 015	119 790	100 544

Źródło: Eurostat-Comext

Z przeprowadzonych wywiadów wynika, że niemiecki sektor przetwórczy wykorzystuje do produkcji wędzonego łososia od 12 000 do 16 000 ton całych ryb patroszonych z głową i poniżej 3000 ton filetów rybnych. Firmy stosujące przetwórstwo ręczne mają tendencję do używania większej ilości filetów jako surowca.

Produkcja wędzonego łososia w Niemczech osiągnęła w 2022 roku 8418 ton. Według wywiadów jest ona skupiona w rękach trzech głównych przetwórców.

Import wędzonego łososia

W 2023 roku głównym dostawcą wędzonego łososia jest Polska, z której sprowadzono 15 858 ton (62% całkowitej wielkości importu) za 287 mln EUR (63% wartości), a następnie Litwa (15% wielkości, 16% wartości), Dania (8% wielkości) i Holandia (6% wielkości). Według wywiadów import wędzonego łososia z Danii obejmuje częściowo łososia importowanego z Norwegii, a następnie eksportowanego do innych krajów UE. Innymi głównymi dostawcami są Belgia, Francja i Irlandia. W 2023 roku średnia cena importowanego wędzonego łososia wynosi 17,82 EUR/kg. Jeśli chodzi o głównych dostawców, wędzony łosoś z Danii importowany jest po niższych cenach (15,87 EUR/kg) niż łosoś sprowadzany z Litwy (18,42 EUR/kg).

Tabela 23: Import wędzonego łososia według kraju dostawcy w 2023 roku

	Wielkość (masa produktu w tonach)	Udział w wielkości	Wartość (w tys. EUR)	Udział w wartości	Cena średnia (EUR/kg)
Polska	15 858	62%	287 317	63%	18,12
Litwa	3886	15%	71 578	16%	18,42
Dania	2159	8%	34 276	8%	15,87
Holandia	1494	6%	26 156	6%	17,51
Belgia	1098	4%	20 308	4%	18,50
Francja	519	2%	5 563	1%	10,73
Irlandia	333	1%	4380	1%	13,14
Pozostałe	146	1%	4734	1%	32,43
Razem	25 493	100%	454 310	100%	17,82

Źródło: Eurostat-Comext

Poniższa tabela pokazuje spadek całkowitego importu wędzonego łososia w Niemczech w latach 2019–2023: ogólna redukcja wyniosła 25%. Polska i Litwa, dwaj najwięksi dostawcy, zanotowali znaczące spadki, odpowiednio o 24% i 52%. Z kolei import z Holandii wzrósł o 60%, w Danii natomiast zmiany były bardziej umiarkowane. Mniejsi dostawcy, tacy jak Belgia i Francja, odnotowali znaczny wzrost: Belgia o 1065%, a Francja o 5760%, choć z dużo niższego poziomu wyjściowego. Może to wskazywać na zmianę schematów zaopatrzenia, jako że mniejsi dostawcy zyskują udział w rynku.

Tabela 24: Zmiana importu wędzonego łososia przez kluczowych dostawców w latach 2019–2023 (w tonach wagi produktu)

	2019	2020	2021	2022	2023	zm. 2023/2019
Polska	20 777	23 726	22 170	21 962	15 858	-24%
Litwa	8148	7072	4940	4062	3886	-52%
Dania	2413	1634	1959	2523	2159	-11%
Holandia	931	817	1630	921	1494	+60%
Belgia	94	52	55	34	1098	+1065%
Francja	9	72	235	530	519	+5760%
Irlandia	343	304	538	511	333	-3%
Pozostałe	1329	1140	166	469	146	-89%
Razem	34 044	34 818	31 692	31 012	25 493	-25%

Źródło: Eurostat-Comext

Podaż wędzonego łososia

W 2022 roku krajowa podaż wędzonego łososia osiągnęła 39 430 ton i wartość 637 mln EUR. W tej liczbie za 31 012 ton (79% podaży) o wartości ponad 480 mln EUR (75% całkowitej wartości) odpowiadał import. Wynik krajowego przetwórstwa wędzonego łososia wyniósł 8418 ton (21% całkowitej wielkości), o wartości ponad 156 mln EUR (25% całkowitej wartości). Średnia cena importowanego wędzonego łososia była znacznie niższa (15,49 EUR/kg) niż cena loco fabryka produkcji krajowej (18,57 EUR/kg).

Tabela 25: Niemiecka podaż wędzonego łososia (w tonach wagi produktu, 2022)

	Wielkość (masa produktu w tonach)	Udział w wielkości	Wartość (w tys. EUR)	Udział w wartości	Cena średnia (EUR/kg)
Import	31 012	79%	480 334	75%	15,49
Przetwórstwo krajowe	8418	21%	156 345	25%	18,57
Razem	39 430	100%	636 679	100%	16,15

Źródło: Eurostat-Comext, Eurostat-Prodcom

W 2022 roku krajowa podaż wędzonego łososia wzrosła o 3% pod względem wielkości i o 28% pod względem wartości w porównaniu z rokiem 2021. Wielkość krajowego przetwórstwa wędzonego łososia wzrosła o 28%, natomiast import odnotował niewielki spadek o 2%. W latach 2018–2023 podaż krajowa zmniejszyła się o 27% pod względem wielkości, z tego import o 18% (-12% pod względem wartości), natomiast produkcja krajowa o 48% (-28% pod względem wartości).

Zdaniem interesariuszy znaczny spadek produkcji wędzonego łososia w Niemczech w ciągu ostatnich 5 lat spowodowany jest wzrostem krajowych kosztów produkcji (zwłaszcza energii), co sprawiło, że stał się on mniej konkurencyjny w porównaniu z wędzonym łososiem z importu. Spadek całkowitej podaży wynika z ogólnego wzrostu cen wędzonego łososia (z produkcji krajowej, ale także, w mniejszym stopniu, z importu) oraz spadku konsumpcji.

Tabela 26: Zmiana odpowiednio importu i produkcji krajowej pod względem wielkości i wartości

Wskaźnik		2018	2019	2020	2021	2022	Zm. 2022/2021	Zm. 2022/2018
Wielkość (masa produktu w tonach)	Import	37 979	34 044	34 818	31 692	31 012	-2%	-18%
	Produkcja	15 705	10 230	7392	6557	8418	+28%	-46%
	Razem	53,685	44 274	42 210	38 249	39 430	+3%	-27%
Wartość (w tys. EUR)	Import	547 747	490 566	471 534	405 985	480 334	+18%	-12%
	Produkcja	217 694	162 102	119 053	91 761	156 345	+70%	-28%
	Razem	765 441	652 668	590 587	497 746	636 679	+28%	-17%

Źródło: Eurostat-Comext, Eurostat-Prodcom

4.1.2 Eksport

W 2023 roku niemiecki eksport wędzonego łososia wyniósł 11 841 ton o wartości ponad 227 mln EUR. Głównymi odbiorcami były Austria (20% wartości), a następnie Szwajcaria (16%) i Włochy (13%). Średnia cena eksportowanego wędzonego łososia wynosiła 19,19 EUR/kg, przy czym między krajami docelowymi występowały znaczne różnice. Wyższe ceny występowały przy eksporcie do USA (22,38 EUR/kg) i Szwajcarii (22,01 EUR/kg), natomiast niższe w przypadku Włoch (16,36 EUR/kg) i Francji (14,55 EUR/kg). Stany Zjednoczone znajdowały się na miejscu szóstym pod względem wielkości i czwartym pod względem wartości.

Tabela 27: Eksport wędzonego łososia według miejsca docelowego (w tonach wagi produktu, 2023)

	Wielkość (masa produktu w tonach)	Udział w wielkości	Wartość (w tys. EUR)	Udział w wartości	Cena średnia (EUR/kg)
Austria	2195	19%	44 793	20%	20,41
Szwajcaria	1683	14%	37 036	16%	22,01
Włochy	1870	16%	30 588	13%	16,36
USA	838	7%	18 755	8%	22,38
Belgia	944	8%	18 591	8%	19,69
Holandia	941	8%	18 240	8%	19,38
Francja	723	6%	10 522	5%	14,55
Pozostałe	2647	22%	48 669	21%	18,39
Razem	11 841	100%	227 195	100%	19,19

Źródło: Eurostat-Comext

W poniższej tabeli pokazano ogólny spadek eksportu wędzonego łososia z Niemiec. Całkowity spadek wyniósł 15% w latach 2022–2023 i 18% w porównaniu z rokiem 2019. Austria i Włochy, dwaj najwięksi odbiorcy, w roku 2023 odnotowali spadek o 14%. Godnymi uwagi wyjątkami były natomiast Szwajcaria i USA, gdzie eksport od 2022 roku wzrósł odpowiednio o 20% i 11%. Podczas gdy eksport do krajów takich jak Belgia, Holandia i Francja znacznie spadł, USA odnotowały najwyższy długoterminowy wzrost (+51% od roku 2019). Zdaniem interesariuszy wzrost ten wynika z dobrej reputacji europejskiego łososia w Ameryce Północnej, ograniczonych krajowych zdolności produkcyjnych w USA i Kanadzie oraz zmniejszonych dostaw z Chile w wyniku zarówno czynników klimatycznych (El Niño), jak i problemów sanitarnych z łososiem produkcji południowoamerykańskiej (głównie chilijskiej).

Tabela 28: Zmiana eksportu według miejsca przeznaczenia (w tonach wagi produktu, 2019-2023)

	2019	2020	2021	2022	2023	Zm. 2022/2023	Zm. 2023/2019
Austria	2449	2416	2473	2556	2195	-14%	-10%
Włochy	1731	1676	1958	2170	1870	-14%	+8%
Szwajcaria	1395	1449	1566	1406	1683	20%	+21%
Belgia	1151	1535	1351	1006	944	-6%	-18%
Holandia	1361	1407	1274	1109	941	-15%	-31%
USA	555	876	869	755	838	11%	+51%
Francja	760	489	620	1 345	723	-46%	-5%
Pozostałe	5120	4197	3150	3596	2647	-26%	-48%
Razem	14 522	14 046	13,261	13 943	11 841	-15%	-18%

Źródło: Eurostat-Comext

4.1.3 Widoczna konsumpcja

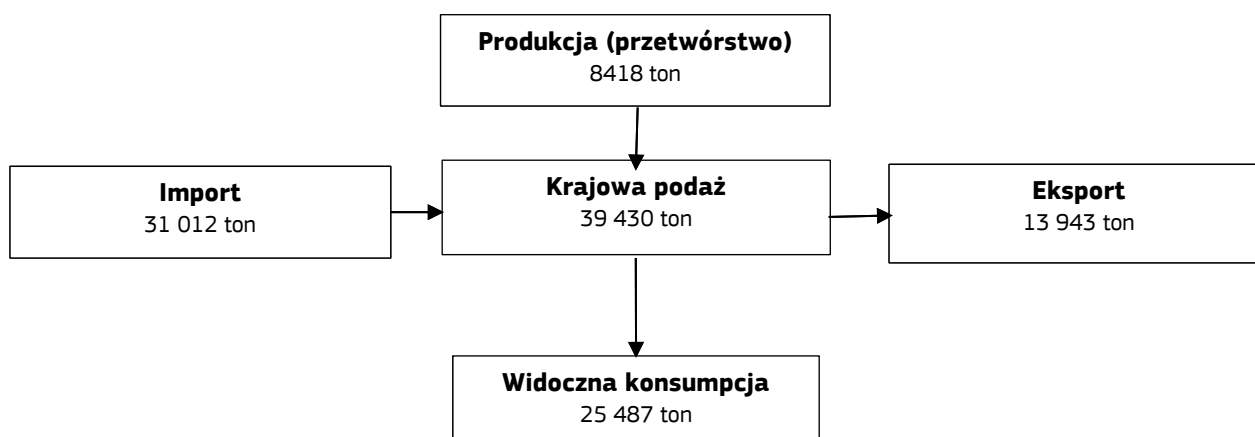
W 2022 roku niemiecki rynek wędzonego łososia oszacowano na 25 487 ton. Widoczna konsumpcja wędzonego łososia wzrosła w latach 2021–2022 o 2%, natomiast ogólny spadek w ciągu ostatniej dekady (2013–2022) wyniósł 41%. Wzrost konsumpcji w latach 2021–2022 można przypisać wzrostowi produkcji krajowej (+28%) i stabilizacji importu (+2% w tym samym okresie). Znaczący spadek konsumpcji wędzonego łososia w Niemczech przypisuje się jednoczesnemu spadkowi produkcji krajowej i importu (odpowiednio o -43% i -20%), natomiast eksport w tym samym okresie wzrósł (+34%).

Tabela 29: Widoczna konsumpcja wędzonego łososia w roku 2022 (w tonach wagi produktu)

	Wielkość	Zm. 2021/2022	Zm. 2013/2022
Produkcja (przetwórstwo)	8418	+28%	-43%
Import	31 012	-2%	-20%
Podaż	39 430	+3%	-27%
Eksport	13 943	+34%	+34%
Widoczna konsumpcja	25 487	+2%	-41%

Źródło: Eurostat-Prodcom, Eurostat-Comext

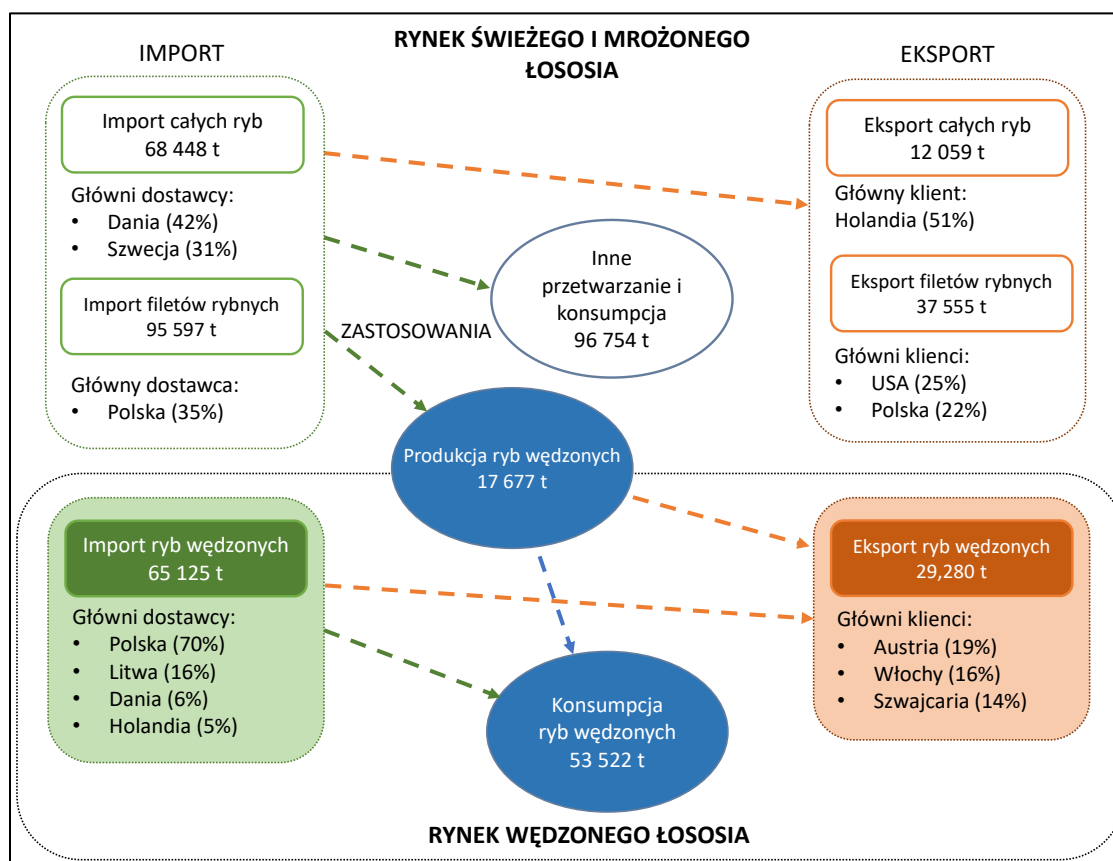
Rysunek 16: Bilans podaży wędzonego łososia w Niemczech (2022, w tonach wagi produktu)

Źródło: EUMOFA na bazie Eurostat-Prodcom i Eurostat-Comext

Poniższy rysunek obrazuje bilans podaży wędzonego łososia w ramach szerszego bilansu podaży produktów z łososia w Niemczech. Wielkości wyrażone zostały w tonach ekwiwalentu żywej wagi z zastosowaniem współczynnika przeliczeniowego 2,10 z żywego łososia na przetworzonego łososia wędzonego. Pokazano również odpowiedni udział krajów będących dostawcami i klientami. W roku 2022 przetwórstwo wędzonego łososia zmobilizowało 15% krajowej wielkości podaży świeżego i mrożonego łososia (całej ryby patroszonej z głową i filetów). Nie udało się określić ilościowo odpowiednich udziałów łososia świeżego, mrożonego, całego patroszonego z głową i filetów w produkcji wędzonego łososia.

Rysunek 17: Łańcuch dostaw wędzonego łososia w Niemczech (w tonach LWE, 2022)

Źródło: Opracowanie EUMOFA na bazie Eurostat-Comext, Eurostat-Prodcom i wywiadów z interesariuszami

4.2 Charakterystyka niemieckiego rynku i konsumpcji

4.2.1 Charakterystyka rynku

Zdaniem interesariuszy pierwszym kanałem dystrybucji wędzonego łososia w Niemczech są duże sklepy detaliczne. Udział branży hotelarsko-gastronomicznej również jest znaczący, a szczególnie wysoki popyt zgłaszają hotele (wędzony łosoś jest w dużej mierze częścią ich oferty śniadaniowej).

Niemiecki rynek detaliczny łososia wędzonego podzielony jest na segmenty według trzech głównych kryteriów:

- Jakość surowca: łosoś dziki/hodowlany, łosoś z certyfikatem Rady Zarządzania Akwakulturą (ASC), łosoś ekologiczny
- Marka: marka sprzedawcy detalicznego i przetwórcy
- Pochodzenie geograficzne ryby: Norwegia, Szkocja, Wyspy Owcze

Oprócz wędzonego fileta z łososia, który jest dostępny w opakowaniach od 80 do 200 g, oferta wędzonego łososia w dużych sklepach detalicznych obejmuje w znacznej części marynowane produkty z wędzonego łososia, często przygotowywane z przyprawami, a czasem z sosem, i dostępne głównie w opakowaniach 100 lub 125 g. Kategoria ta obejmuje produkty oznaczone jako „Stremellachs” lub „Graved Lachs”, podobne do skandynawskiego łososia „gravlax”.

4.2.2 Konsumpcja

Według interesariuszy głównym kryterium rozróżnienia stosowanym przez konsumentów jest łosoś dziki i hodowlany. Łosoś dziki stanowi jednak tylko ograniczoną część rynku. Powszechnie stosowane są oznaczenia takie jak numer GLOBALG.A.P. (GGN)²³, ASC, MSC (Rada Zarządzania Zasobami Morskimi, dla dzikiego łososia) lub hodowla ekologiczna. Zdaniem interesariuszy, ze względu na obecny klimat inflacyjny ich wpływ na wybory konsumentów uległ osłabieniu. Wybór konsumentów pod względem pochodzenia ryb ograniczony jest dominacją ryb norweskich. Według interesariuszy wędzony łosoś z Wysp Owczych jest często ceniony jako produkt premium. Jedna z firm przetwórczych prowadzi obecnie szeroko zakrojoną kampanię komunikacyjną w celu promowania swojej marki, którą pozycjonuje w wyższym segmencie cenowym w dużych sklepach detalicznych.

Interesariusze wyróżniają trzy grupy wiekowe różniące się nawykiem konsumpcji wędzonego łososia:

- Większość konsumentów wędzonego łososia ma ponad 50 lat,
- Grupa wiekowa 35–50 lat kupuje mniej wędzonego łososia niż starsi konsumenci, ale nadal stanowi istotną część rynku,
- Konsumenci poniżej 35 roku życia kupują znacznie mniej wędzonego łososia.

Zdaniem interesariuszy, konsumenci wędzonego łososia rekrutują się nadal z osób młodszych niż konsumenci innych ryb na rynku niemieckim.

Analiza ilościowa importu surowca i wędzonego łososia wskazuje na umiarkowaną sezonowość konsumpcji – wiosną i latem importowane wielkości są niskie, zaś w grudniu przypada szczyt.

Według danych EUMOFA widoczna konsumpcja wędzonego łososia w Niemczech znacznie spadła (-41%) w ciągu ostatnich 10 lat. Sytuację tę potwierdzają interesariusze. Jako główny czynnik ją tłumaczący podaje się wzrost cen spowodowany znacznym wzrostem kosztów produkcji, zwłaszcza energii. Ze względu na ograniczone dane dotyczące zmian cen detalicznych w Niemczech pozostaje niejasne, w jaki sposób ceny loco fabryka były transmitowane przez sklepy detaliczne.

4.3 Transmisja cen w łańcuchu dostaw

4.3.1 Cena surowca

Średnia cena importowanego całego łososia patroszonego z głową osiągnęła 8,45 EUR/kg w 2023 r., przy czym cena świeżego całego łososia patroszonego z głową wynosiła 8,51 EUR/kg, a cena mrożonego całego łososia patroszonego z głową 7,49 EUR/kg. Ceny importowe całego łososia patroszonego z głową znacznie wzrosły, o prawie 22% w latach 2019–2023. W ciągu ostatnich kilku lat interesariusze odnotowali znaczny wzrost cen całego łososia patroszonego z głową, który w 2024 roku był jeszcze bardziej intensywny i spowodował przekroczenie pułapu 9,00 EUR/kg.

Średnia cena importowanych filetów z łososia osiągnęła w 2023 roku 13,55 EUR/kg, przy czym filety świeże wyceniano na 15,02 EUR/kg, a mrożone na 12,26 EUR/kg. Ceny importowe filetów z łososia wzrosły w latach 2019–2023 o 29%.

²³ Używany zarówno jako etykieta B2B, jak i konsumencka – więcej informacji: <https://www.globalgap.org/ggn/>

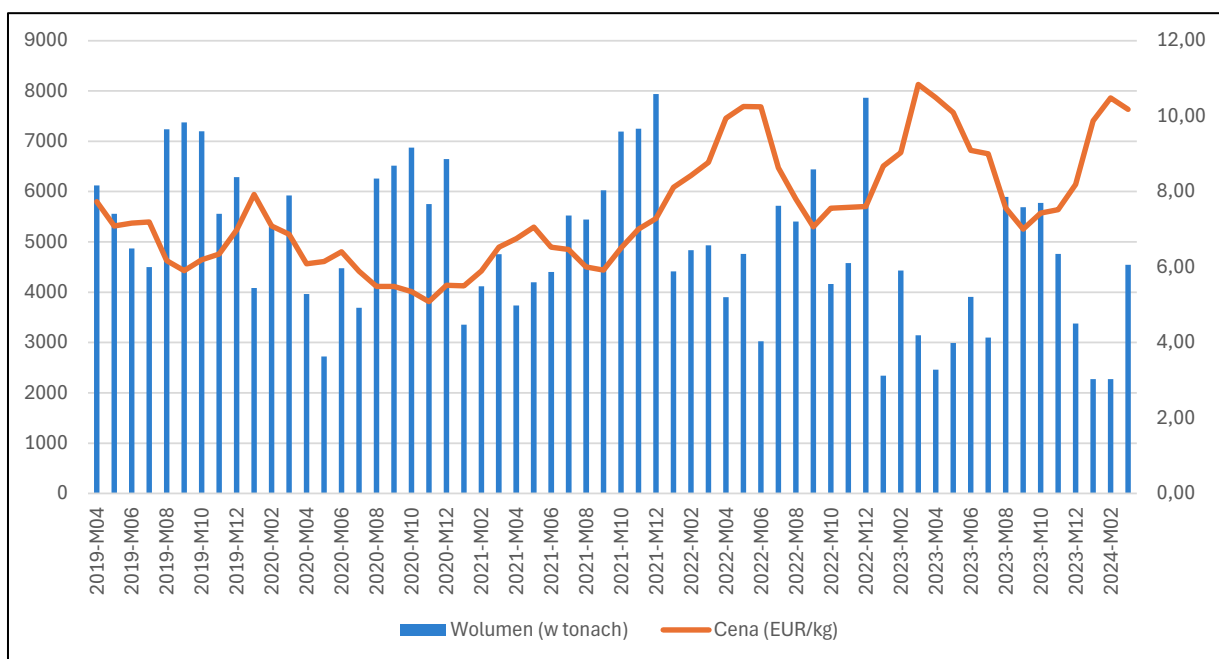
Tabela 30: Zmiana cen importowych całego łososia patroszonego z głową i filetów z łososia (EUR/kg, 2019–2023)

	2019	2020	2021	2022	2023	Zm. 2023/22	Zm. 2023/19
Świeży cały łosoś patroszony z głową	6,57	5,88	6,28	8,22	8,51	+4%	23%
Mrożony cały łosoś patroszony z głową	7,53	6,74	7,74	8,86	7,49	-15%	-1%
Średnia cena całego łososia patroszonego z głową	6,62	5,94	6,36	8,26	8,45	+2%	+22%
Świeże filety z łososia	10,96	10,93	10,51	13,57	15,02	+10%	+27%
Mrożone filety z łososia	8,63	8,80	9,23	12,40	12,26	-1%	+30%
Średnia cena filetów z łososia	9,60	9,91	10,03	13,09	13,55	+3%	+29%

Źródło: Eurostat-Comext

Miesięczna analiza importu całego łososia patroszonego z głową wykazuje znaczne wahania zarówno cen, jak i wielkości w ciągu roku. Od końca 2021 roku ceny stają się coraz bardziej niestabilne. W 2023 roku ich zmienność sięgnęła 3,84 EUR/kg przy wahaniami od 10,84 EUR/kg w marcu do 7,00 EUR/kg we wrześniu. Interesariusze opisują tę „ekstremalną zmienność” cen surowca jako niezwykle dotkliwą. Rosnąca zmienność przebiega co roku według tego samego schematu: ceny osiągają szczyt wiosną (maj 2021 i 2022, marzec 2023), a najniższy poziom we wrześniu (we wszystkich trzech latach: 2021, 2022 i 2023).

Rysunek 18: Niemiecki import całego łososia patroszonego z głową (w tonach wagi produktu, EUR/kg)

Źródło: EUMOFA na bazie danych Eurostatu/COMEXT

Na początku 2024 roku interesariusze mieli do czynienia z niedoborem świeżych całych ryb patroszonych z głową, wywołanym brakiem równowagi w norweskiej produkcji surowca. Jak wspomniano powyżej,

wyjątkowo duża część produkcji krajowej została zaliczona do klasy „produkcyjnej”²⁴. Sytuacja ta doprowadziła do niedoborów podaży i wzrostu cen importowanego całego łososia patroszonego z głową²⁵. Zdaniem interesariuszy wielu producentów wędzonego łososia zareagowało na to, zmieniając źródło podaży z całych ryb patroszonych z głową na filety. Ta zmiana w podaży wpłynęła również na producentów, którzy zwykle używają jako surowca importowanych filetów rybnych. Omawiana sytuacja mogła przyczynić się do wyjątkowo niskiej wielkości importu całego łososia patroszonego z głową w pierwszych miesiącach 2024 roku. Doprowadziła ona również do tymczasowego wzrostu cen filetów z łososia.

4.3.2 Wędzony łosoś: ceny loco fabryka i ceny importowe

Według Eurostat-Prodcom średnia cena loco fabryka niemieckiego wędzonego łososia osiągnęła w 2022 roku 18,57 EUR/kg, co oznaczało wzrost o 33% w porównaniu do 2021 roku. Krajowa cena loco fabryka jest znacznie wyższa od ceny importowej wędzonego łososia (o 3,09 EUR/kg). Różnica w cenie między importowanym łososiem wędzonym a produkcją krajową loco fabryka pozostawała stosunkowo niewielka do 2018 roku. Niestabilność pojawiła się, ponieważ wędzony łosoś produkowany w Niemczech stawał się coraz droższy niż wędzony łosoś z importu.

W latach 2018–2022 ceny produkcji krajowej loco fabryka wzrosły o 42%, a ceny importu o 10%. Według interesariuszy koszty stale rosły w ciągu ostatnich kilku lat, a koszty energii odnotowały największy wzrost przez ostatnie trzy lata. Sytuacja ta wpłynęła bezpośrednio na koszty chłodzenia i logistyki. Wzrosły również, choć w mniejszym stopniu, koszty pracy. Ostatnio ceny energii zaczęły spadać, natomiast koszty pracy odnotowują obecnie największy wzrost.

Tabela 31: Porównanie cen wędzonego łososia z importu i produkcji krajowej (ceny loco fabryka) w Niemczech (EUR/kg)

	2018	2019	2020	2021	2022	Zm. 2022/2021	Zm. 2022/2018
Import	14,36	14,31	13,52	12,79	15,48	+21%	+10%
Produkcja krajowa	13,86	15,85	16,10	13,99	18,57	+33%	+42%
Różnica w cenie	-0,49	1,54	2,58	1,20	3,10	+33%	+42%

Źródło: Eurostat-Comext i Eurostat-Prodcom

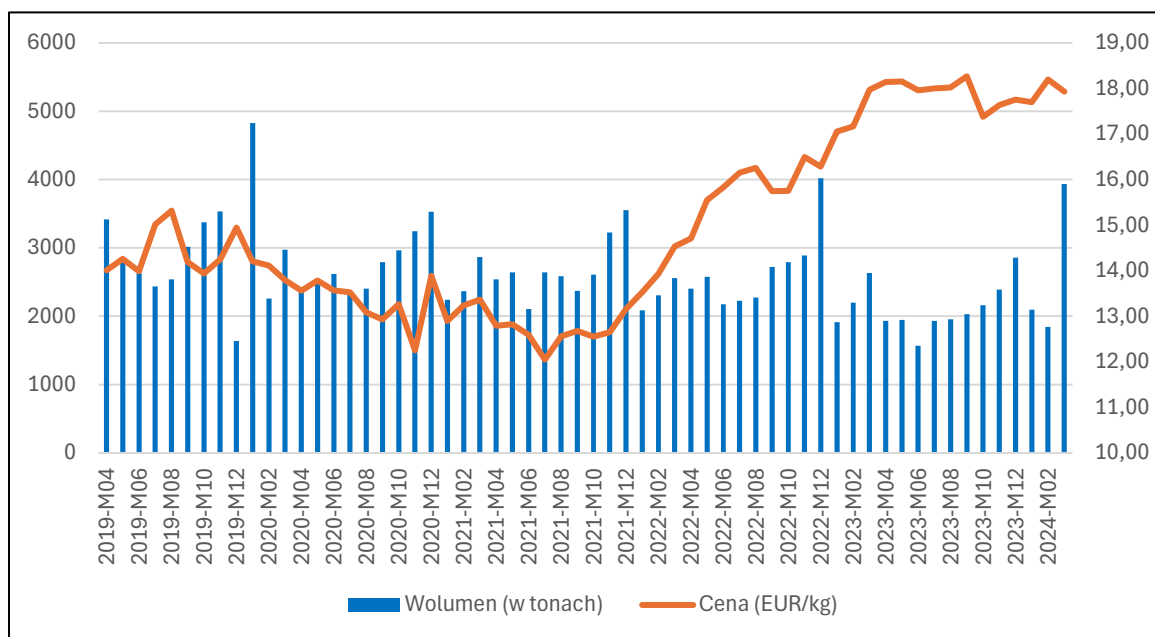
Zdaniem interesariuszy ceny loco fabryka w Niemczech również znacznie się różnią w zależności od metody przetwarzania i segmentu rynku. W 2024 roku ceny wahają się od 16,00 do 20,00 EUR/kg dla najniższego segmentu rynku (filetowanie i wędzenie metodami przemysłowymi) oraz od 21,00 do 24,00 EUR/kg dla segmentu wyższego (tradycyjne wędzenie mniejszych ilości). Interesariusze zauważyli, że ceny loco fabryka niemieckiej produkcji nadal znacznie rosły, a wzrost w najniższym segmencie rynku wyniósł w latach 2023–2024 14%.

Miesięczne ceny importu wędzonego łososia silnie rosły (+51%) w okresie od sierpnia 2021 do kwietnia 2023 roku. W tym samym okresie wielkość importu zanotowała nieco mniejszy spadek. Od kwietnia 2023 roku ceny importowe wydają się być bardziej stabilne, natomiast wielkość importu nadal spada.

²⁴ Jak już wspomniano, łosoś norweski dzieli się na trzy klasy (najwyższa, zwykła i produkcyjna) w zależności od jakości ryby. Zgodnie z norweskimi przepisami produkowany łosoś trzeciej (produkcyjnej) klasy powinien być filetowy przed sprzedażą i eksportem.

²⁵ <https://www.seafoodsource.com/news/processing-equipment/norways-production-grade-salmon-controversy-driving-up-prices>

Rysunek 19: Wielkość (w tonach) i ceny (EUR/kg) wędzonego łososia importowanego do Niemiec

Źródło: EUMOFA na bazie danych Eurostatu/COMEXT

4.3.3 Ceny detaliczne

Według ankiety internetowej przeprowadzonej w dużych punktach sprzedaży detalicznej w 2024 roku ceny wędzonego łososia w tych sklepach wahały się od 24,00 EUR/kg do 60,00 EUR/kg. Różnice w cenach wynikają głównie z kanału sprzedaży, powiązanych systemów certyfikacji i marki. Najniższe ceny obserwowane w dużych sklepach detalicznych przekraczają 20,00 EUR/kg w przypadku produktów przecenionych. W sklepach specjalistycznych produkty z wędzonego łososia mogą osiągać cenę do 85,00 EUR/kg.

Tabela 32: Średnie ceny produktów z wędzonego łososia sprzedawanych w Niemczech przez duże sklepy detaliczne (2024)

Kryteria	Kategoria	Cena średnia (EUR/kg)
Kanał sprzedaży	Dyskont	28,50
	Supermarket	44,60
Marka	Marka sprzedawcy	35,84
	Marka producenta	40,28
Etykieta	Brak etykiety	21,73
	GGN	33,55
	Ekologiczna	47,96
	ASC	49,23

Źródło: EUMOFA na bazie danych internetowych dużych sklepów detalicznych

Badanie terenowe przeprowadzone w trzech dużych sklepach detalicznych w dwóch różnych lokalizacjach (jednej miejskiej i jednej wiejskiej) potwierdziło ustalenia z ankiety internetowej, gdyż zaobserwowane ceny wahały się od 23,95 EUR/kg do 56,13 EUR/kg. Oferowany produkt jest stosunkowo podobny w obu obszarach. Na wyższą cenę znaczny wpływ mają opakowania zawierające małe ilości produktów, marki przetwórców i oznaczenia ekologiczne. I odwrotnie, wydaje się, że nie ma znaczącej

różnicy w cenie między produktami wędzonymi a wędzonymi i marynowanymi. Znacząca jest również różnica cen w dyskontach i innych dużych sklepach detalicznych.

Tabela 33: Badanie cen produktów z wędzonego łososa sprzedawanych w Niemczech przez duże sieci detaliczne (2024)

Kanał dystrybucji	Rodzaj produktu	Waga produktu (g)	Cena detaliczna (EUR/kg)	Marka	Użyta etykieta
Dyskont Obszar wiejski (Putlitz)	Wędzony łosoś 1	200	23,95	Sklep detaliczny	Brak etykiety
	Wędzony łosoś 2	90	31,00	Sklep detaliczny	Brak etykiety
	Wędzona nerka	100	29,90	Sklep detaliczny	Brak etykiety
	Stremellachs naturalny	125	27,92	Sklep detaliczny	GGN
	Stremellachs z pieprzem	125	27,92	Sklep detaliczny	GGN
Duży sklep detaliczny Obszar miejski (Berlin)	Wędzony łosoś 1	125	35,92	Producenta	GGN
	Wędzony łosoś 2	100	42,90	Producenta	ASC
	Wędzony dziki łosoś	80	49,88	Producenta	MSC
	Ekologiczny wędzony łosoś 1	200	37,45	Producenta	Ekologiczna
	Ekologiczny wędzony łosoś 2	80	56,13	Producenta	Ekologiczna
	Stremellachs naturalny	100	49,90	Sklep detaliczny	GGN
	Stremellachs z pieprzem	100	35,90	Sklep detaliczny	GGN
	Marynowany łosoś w sosie 1	100	35,90	Sklep detaliczny	GGN
	Marynowany łosoś w sosie 2	100	49,90	Producenta	Brak etykiety

Źródło: EUMOFA na bazie ankiety przeprowadzonej na miejscu (trzy obiekty w dwóch lokalizacjach)

Według interesariuszy ceny w ostatnich latach silnie rosły. Wskutek tego wzrostu znacznie zwiększyła się liczba pakowanych produktów zawierających mniej niż 100 g wędzonego łososa (80 lub 90 g) w porównaniu z produktami zawierającymi 100 g wędzonego łososa. Niektórzy interesariusze donoszą o silniejszym wzroście cen w 2024 roku ze względu na rosnący popyt na łososa europejskiego w Ameryce Północnej.

Kilku interesariuszy zaobserwowało zmianę w zachowaniu konsumentów w odpowiedzi na niezwykle wysokie ceny. Wielu konsumentów rezygnuje z wysokiej jakości produktów z wędzonego łososa na rzecz bardziej przystępnych cenowo, natomiast niewielka ich część całkowicie zaprzestała kupowania takich produktów. Oczekuje się, że ceny detaliczne będą nadal rosły, na co wpływ ma ciągły wzrost kosztów.

4.3.4 Transmisja cen

W Niemczech przeprowadzono dwie analizy struktury cen. W pierwszej z nich zbadano przypadek wędzonego łososa, który można znaleźć w supermarketach dyskontowych. W drugiej skupiono się na produkcie premium sprzedawanym na targowiskach. Obie analizy odnoszą się do wędzonego łososa przetwarzanego w Niemczech.

Pierwsza analiza dotyczy wędzonego łososa średniej wielkości (100 g) przetwarzanego przemysłowo w Niemczech z pochodzących z Norwegii całych ryb patroszonych z głową i sprzedawanego w supermarketach. W oparciu o dane Eurostat-Comext i wywiady z interesariuszami cenę importowanych całych ryb patroszonych z głową wykorzystywanych jako surowiec oszacowano na 8,00 EUR/kg. Należy zauważyć, że cena ta jest bardzo zmienna, jak wskazano w punkcie 4.3.1. Przetwórcy nabywają surowiec na rynku spot. Interesariusze potwierdzili, że wskaźnik strat przy przetwarzaniu całej ryby patroszonej z głową na produkt z wędzonego łososa wynosi 50%. Na bazie danych Eurostat-Prodcom i wywiadów z zainteresowanymi stronami cenę loco fabryka wędzonego łososa przetwarzanego (poprzez filetowanie i wędzenie) przemysłowo w Niemczech szacuje się na 18,50

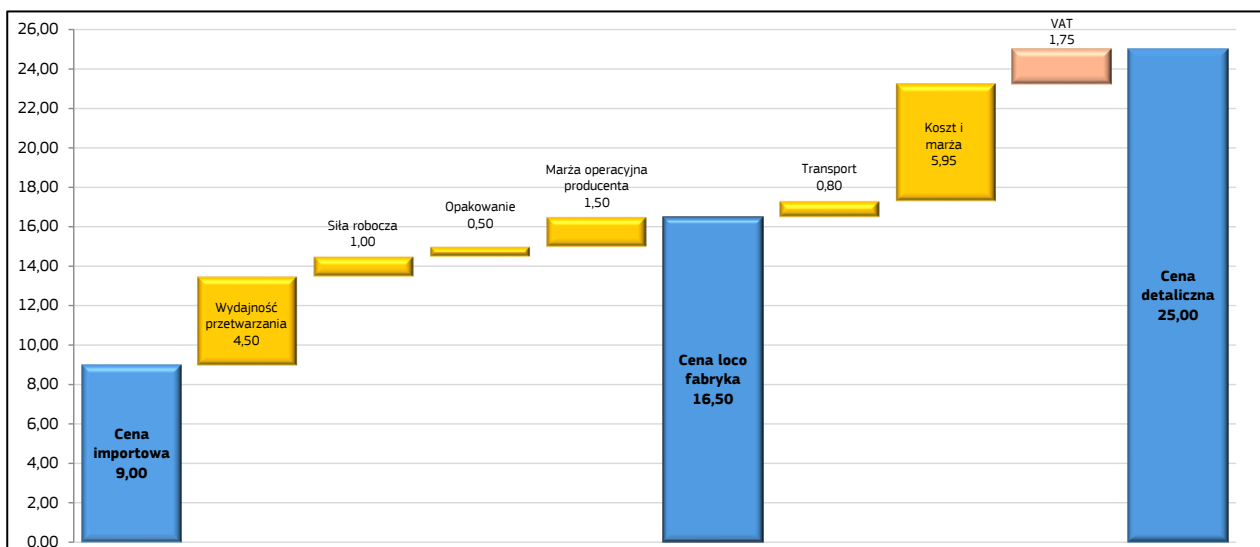
EUR/kg. Z wywiadów z interesariuszami i ankiety przeprowadzonej w sklepach wynika, że wybrana cena detaliczna wędzonego łososia średniej wielkości (100 g) sprzedawanego w supermarketach wynosi 25,00 EUR/kg. Ta stosunkowo niska cena (w odniesieniu do marży sklepów detalicznych) jest powszechnie spotykana w niemieckich supermarketach (zwłaszcza w dyskontach). Dotyczy ona produktu oznaczonego jako „dyskontowy”. Wędzony łosoś pełni w tym przypadku rolę „lidera strat”, czyli produktu, którego marża detaliczna jest umyślnie niska, obecnego w supermarketach głównie w celu przyciągnięcia konsumentów. Według interesariuszy podobne koszty niższego szczebla mają zastosowanie do wędzonego łososia sprzedawanego po cenie 35,00 EUR/kg, która jest również powszechnie spotykana w niemieckich supermarketach. W tym przypadku pozostałe koszty i marża sklepu wyniosłyby 15,25 EUR/kg, a podatek VAT 2,45 EUR/kg.

Tabela 34: Koszty i marża wędzonego łososia przetwarzanego przemysłowo w Niemczech z norweskich dostaw całego łososia patroszonego z głową i sprzedawanego w supermarketach w Niemczech (EUR/kg, 2024)

	Cena średnia (EUR/kg)	% ceny detalicznej	Źródła
Cena importowa całej ryby patroszonej z głową	9,00	36%	Comext + wywiady
Straty podczas przetwarzania	4,50	18%	Współczynnik konwersji EUMOFA + wywiady (straty 50%)
Koszty pracy	1,00	4%	Wywiady
Opakowanie	0,50	2%	Wywiady
Pozostałe koszty operacyjne i marża	1,50	6%	Kalkulacja (EUMOFA)
Cena loco fabryka	16,50	66%	Prodcom + wywiady
Transport do punktu sprzedaży	0,80	3%	Wywiady
Pozostałe koszty detaliczne i marża	5,95	24%	Kalkulacja (EUMOFA)
Średnia cena sprzedaży, bez VAT	23,25	93%	Kalkulacja (EUMOFA)
Podatek od wartości dodanej (VAT)	1,75	7%	Kalkulacja (EUMOFA)
Średnia cena sprzedaży	25,00	100%	Wywiady + badanie witryn internetowych sklepów detalicznych

Źródło: Ankieta EUMOFA

Rysunek 20: Koszty i marża wędzonego łososia przetwarzanego przemysłowo w Niemczech z norweskich dostaw całego łososia patroszonego z głową i sprzedawanego w supermarketach w Niemczech (EUR/kg, 2024)

Źródło: Ankieta EUMOFA

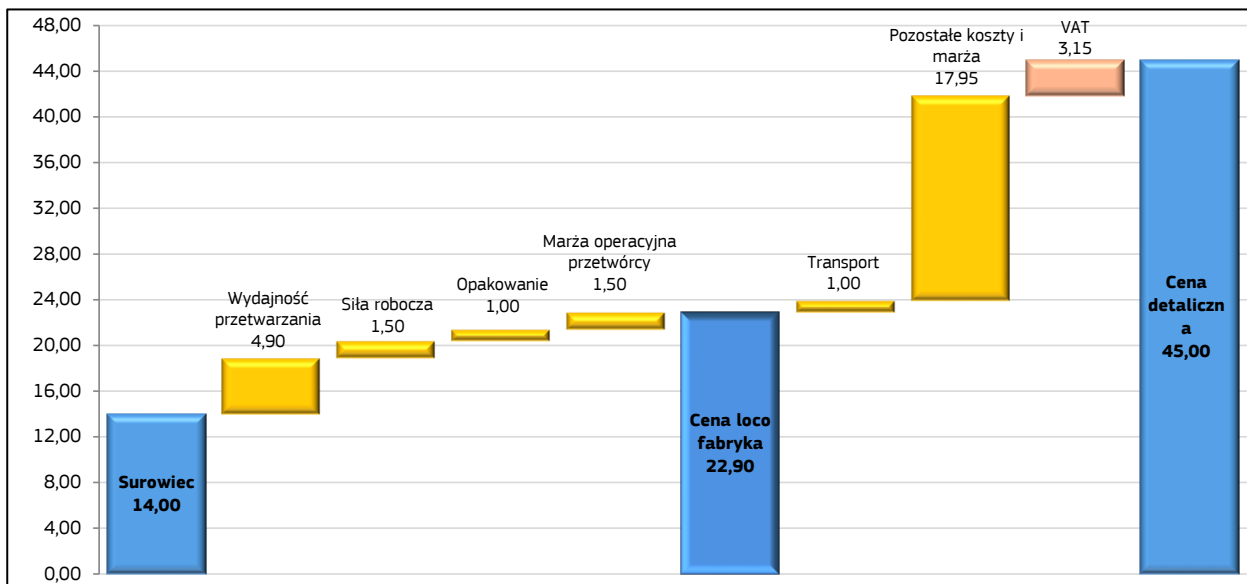
Druga analiza obejmuje duże porcje (500 g) wędzonego łososia z filetów rybnych pochodzenia norweskiego, sprzedawanego na niemieckich stoiskach targowych. Na podstawie danych Eurostat-Comext i wywiadów z interesariuszami cenę importowanych filetów rybnych wykorzystywanych jako surowiec oszacowano na 14,00 EUR/kg. Interesariusze potwierdzili, że wskaźnik strat przy przetwarzaniu filetów rybnych na produkt z wędzonego łososia wynosi 35%. Na podstawie wywiadów z zainteresowanymi stronami cena loco fabryka wędzonego łososia przetwarzanego ręcznie z filetów rybnych w Niemczech wynosi 22,90 EUR/kg. Na podstawie wywiadów cenę detaliczną dużej porcji wędzonego łososia na targowisku rybnym szacuje się na 45,00 EUR/kg. Koszty transportu i ceny mogą się znacznie różnić w zależności od lokalizacji targowisk.

Tabela 35: Koszty i marża wędzonego łososia przetwarzanego ręcznie w Niemczech z norweskich dostaw filetów z łososia i sprzedawanego w sklepach rybnych w Niemczech (EUR/kg, 2024)

	Cena średnia (EUR/kg)	% ceny detalicznej	Źródła
Cena importowanych filetów rybnych	14,00	31%	Comext + wywiady
Straty podczas przetwarzania	4,90	11%	Współczynnik konwersji EUMOFA + wywiady (straty 35%)
Koszty pracy	1,50	3%	Wywiady
Opakowanie	1,00	2%	Wywiady
Pozostałe koszty operacyjne i marża	1,50	3%	Kalkulacja (EUMOFA)
Cena loco fabryka	22,90	51%	Wywiady
Transport do punktu sprzedaży	1,00	2%	Wywiady
Pozostałe koszty detaliczne i marża	17,95	40%	Kalkulacja (EUMOFA)
Średnia cena sprzedaży, bez VAT	41,85	93%	Kalkulacja (EUMOFA)
Podatek od wartości dodanej (VAT)	3,15	7%	Kalkulacja (EUMOFA)
Średnia cena sprzedaży	45,00	100%	Wywiady

Źródło: Ankieta EUMOFA

Rysunek 21: Koszty i marża wędzonego łosia przetwarzanego ręcznie w Niemczech z norweskich dostaw filetów z łosia i sprzedawanego w sklepach rybnych w Niemczech (EUR/kg, 2024)

Źródło: Ankieta EUMOFA

5. RYNEK POLSKI

5.1 Struktura łańcucha dostaw

5.1.1 Podaż

Produkcja i import surowca

W Polsce hodowla łososia atlantyckiego prowadzona jest od 10 lat w dwóch obiektach recyrkulacyjnego systemu akwakultury (RAS), w tym jednym dużym. Zgodnie z danymi z krajowych statystyk publicznych (kwestionariusz RRW-22), maksymalna osiągnięta wielkość produkcji wyniosła 673 tony w 2021 roku. W ostatnim roku, dla którego dostępne są dane statystyczne (2022), produkcja wyniosła zaledwie 228 ton. W związku z tym pozostaje ona nieistotna dla krajowej branży przetwórstwa rybnego, która zaopatrywana jest głównie z importu.

W 2023 roku Polska zaimportowała 231 091 ton łososia, który mógł zostać wykorzystany w przemyśle wędzarniczym. Zgodnie z wywiadami, import świeżego i mrożonego łososia do Polski jest zorientowany przede wszystkim na surowiec i ściśle powiązany z potrzebami zakładów przetwórstwa rybnego, głównie dotyczącymi produkcji na eksport. Import przeznaczony na rynek krajowy stanowi mniej niż 10% całkowitego importu świeżego i mrożonego łososia.

Składa się na niego głównie świeży cały łosoś patroszony z głową i filety – obie te kategorie łącznie stanowiły 92% wielkości importu. W sprawozdaniach statystycznych pochodzenie świeżego łososia notowane jest w następujący sposób: Szwecja (56% całkowitego importu pod względem wielkości), Norwegia (26%) i Dania (10%). Należy jednak zauważyć, że import z Danii i Szwecji jest w rzeczywistości importem z Norwegii. Oba te kraje są krajami, przez które łosoś trafia na obszar celny UE za pośrednictwem transportu drogowego.

Polska zaimportowała również niewielką ilość mrożonego łososia (18 203 ton). W sprawozdaniach statystycznych Eurostatu i EUMOFA pochodzenie mrożonego łososia odnotowano w sposób następujący: Szwecja (22% całkowitego importu w ujęciu ilościowym), Dania (20%), Niemcy (15%), USA (11%) i Chile (10%). Podobnie jak w przypadku świeżego łososia, sprawozdania statystyczne Eurostatu dotyczące ryby mrożonej nie odzwierciedlają rzeczywistej sytuacji. Głównymi dostawcami są USA, Chile i Norwegia (dostawy z Norwegii są, podobnie jak w przypadku świeżego łososia, zaliczane na konto Szwecji i Danii). Mrożony łosoś wysyłany z Niemiec to w rzeczywistości import z Chile i USA, który dociera do portu w Hamburgu i jest notowany w statystykach jako sprowadzony z Niemiec.

Import surowca zmieniał się w latach 2014–2023, przy czym wielkości dla świeżego i mrożonego całego łososia patroszonego z głową wzrosły odpowiednio o 62% i 152%, natomiast dla świeżych i mrożonych filetów w tym samym okresie spadły o 24% i 33%. Ogólnie rzecz biorąc, w 2023 roku Polska importowała o 50% więcej surowca niż w roku 2014 (wzrost z 153 814 do 231 091 ton).

Tabela 36: Zmiana importu surowca do Polski (w tonach wagi produktu)

Postać	Postać	2019	2020	2021	2022	2023	Zm. 2022/2023	Zm. 2014/2023
Żywy/świeży	Cały/patroszony (z głową)	176 358	198 550	205 978	191 867	202 173	5%	62%
	Filet	5490	13 513	15 152	15 649	10 715	-32%	-24%
	Razem	181 847	212 063	221 130	207 516	212 887	3%	54%
Mrożony	Cały/patroszony (z głową)	9059	7545	10 371	11 787	10 989	-7%	152%
	Filet	5365	4072	5286	4817	7214	50%	-33%
	Razem	14 424	11 617	15 656	16 604	18 203	10%	20%
Razem		196 271	223 681	236 787	224 120	231 091	3%	50%

Uwaga: Produkty w powyższej tabeli odpowiadają następującym produktom szczegółowym (z podanymi kodami CN-8):

- Świeży lub schłodzony cały łosoś patroszony z głową: 03021300 i 03021400
- Świeże filety z łososia: 03044100
- Mrożony cały łosoś patroszony z głową: 03031100, 03031200 i 03031300
- Mrożone filety z łososia: 03048100

Źródło: Eurostat-Comext

Produkcja wędzonego łososia

W 2022 roku produkcja wędzonego łososia w Polsce została oszacowana na 77 158 ton (według wagi produktu), co oznacza spadek o 11% w porównaniu do roku 2021, w którym osiągnięto rekordowe poziomy produkcji. W perspektywie długoterminowej produkcja wędzonego łososia w Polsce stale rośnie, osiągając w 2021 roku poziom 86 385 ton, który stanowił 46% całkowitej produkcji UE.

Tabela 37: Zmiana polskiego importu wędzonego łososia według krajów (waga produktu w tonach, 2018–2022)

	2018	2019	2020	2021	2022	Zm. 2022/21	Zm. 2022/18
Produkcja wędzonego łososia	56 684	61 031	70 386	86 385	77 158	-11%	+36%

Źródło: Eurostat-Prodcom

Import wędzonego łososia

Import wędzonego łososia do Polski wyniósł w 2023 roku 619 ton. Głównymi krajami pochodzenia były Niemcy (które odpowiadały za 44% całkowitego importu w ujęciu ilościowym) i Dania (36%). Import wędzonego łososia do Polski spadł w latach 2019–2023 o 12%.

Tabela 38: Zmiana polskiego importu wędzonego łososia według krajów (waga produktu w tonach, 2019–2023)

	2019	2020	2021	2022	2023	zm. 2023/22	zm. 2023/19
Niemcy	497	1281	1266	656	275	-58%	-45%
Dania	16	2	22	21	221	+967%	+1 276%
Pozostałe	173	115	62	26	123	+374%	+374%
Razem	686	1398	1350	703	619	-12%	-12%

Źródło: Eurostat-Comext

Podaż

W 2022 roku podaż wędzonego łososia w Polsce wyniosła 77 861 ton, z czego 99% pochodziło z produkcji krajowej, a tylko 1% z importu. Chociaż oznacza to niewielki spadek w porównaniu z rokiem 2021 (w związku ze wskazanym wyżej zmniejszeniem produkcji), podaż w Polsce wzrosła w ciągu ostatnich dziesięciu lat o 39%, głównie dzięki zwiększonej produkcji.

Tabela 39: Zmiana podaży wędzonego łososia w Polsce (waga produktu w tonach, 2018–2022)

	2018	2019	2020	2021	2022	Zm. 2022/21	Zm. 2022/18
Produkcja	56 684	61 031	70 386	86 385	77 158	-11%	36%
Import	929	686	1398	1350	703	-48%	-24%
Podaż	57 613	61 717	71 784	87 735	77 861	-11%	35%

Źródło: Eurostat-Comext i Eurostat-Prodcom

5.1.2 Eksport

Eksport

Eksport wędzonego łososia z Polski osiągnął w 2023 roku wielkość 52 099 ton. Głównym odbiorcą były Niemcy, które odpowiadały za ponad połowę eksportu (56% wielkości eksportu). Dalszymi głównymi odbiorcami były Włochy (14%), Francja (9%) i USA (4%). Polski eksport wędzonego łososia zwiększył się w latach 2014–2023, a zauważalny wzrost odnotowano we Włoszech, USA i Szwecji.

Rekordowy eksport wędzonego łososia z Polski odnotowano w 2021 roku. Poziom eksportu w kolejnych latach (2022–2023) i wstępne wyniki za pierwszą połowę 2024 roku wskazują, że eksport łososia z Polski stabilizuje się obecnie na średnim poziomie z lat 2019–2020.

Tabela 40: Zmiana polskiego eksportu wędzonego łososia według głównych krajów przeznaczenia (waga produktu w tonach, 2014–2023)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Zm. 2023/14
Niemcy	32 422	34 256	35 971	29 840	29 715	32 547	37 231	39 213	31 984	29 403	-9%
Włochy	4164	4072	4965	4599	5966	6356	7100	8706	8984	7510	+80%
Francja	4116	4366	4131	4291	4874	5882	4243	4485	4631	4431	+8%
USA	354	239	293	366	228	378	449	906	1508	1898	+436%
Pozostałe	3173	3011	3318	4005	5516	5461	7406	9524	9319	8857	+179%
Razem	44 229	45 945	48 678	43 101	46 299	50 625	56 428	62 834	56 425	52 099	+18%

Źródło: Eurostat-Comext

5.1.3 Widoczna konsumpcja

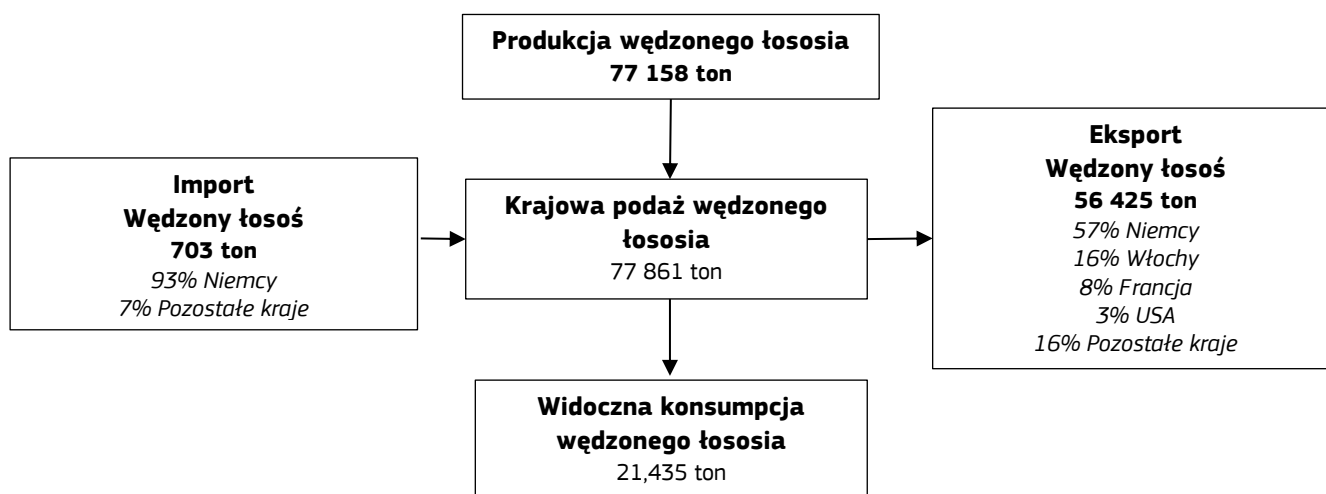
Na podstawie wcześniej przedstawionych danych z Eurostatu można obliczyć, że polska widoczna konsumpcja wędzonego łososa w 2022 roku wyniosła 21 435 ton wagi produktu, tj. 0,56 kg na mieszkańca rocznie.

Tabela 41: Widoczna konsumpcja wędzonego łososa w Polsce w 2022 roku (w tonach wagi produktu)

	Wielkość	Zm. 2021/2022	Zm. 2013/2022
Produkcja	77 158	-12%	+40%
Import	703	-92%	-29%
Podaż (produkcja + import)	77 861	-13%	+39%
Eksport	56 425	-11%	+24%
Widoczna konsumpcja (podaż - eksport)	21 435	-16%	+103%

Źródło: Opracowanie EUMOFA na bazie Eurostat-Comext i Eurostat-Prodcom

Rysunek 22: Bilans podaży wędzonego łososa w Polsce (2022, w tonach wagi produktu)

Źródło: Dane Eurostat i Eurostat-Comext

5.2 Charakterystyka polskiego rynku i konsumpcji

Branża przetwórcza

Zgodnie z wywiadem z interesariuszem z łańcucha wartości łososa w Polsce, dominującą formą dostaw jest schłodzony (mrożony) patroszony łosoś w styroboksie. W tym samym wywiadzie wskazano, że dominującym dostawcą jest Norwegia, głównie ze względu na dostępność surowców i logistykę, lecz również preferencje klientów. Interesariusze z polskiego łańcucha wartości uważają, że dobrą alternatywę stanowi łosoś szkocki, który jednak cechuje się niską dostępnością i trudną logistyką do Polski. Niektórzy klienci eksportowi (głównie z Francji i Wielkiej Brytanii) wymagają certyfikatu ekologicznego, ASC lub określonego szkockiego pochodzenia, co tłumaczy import ze Szkocji do Polski w celu dalszego przetworzenia.

Poniższy rysunek przedstawia główne ścieżki przetwarzania w branży wędzenia łososa w Polsce na podstawie wywiadów.

Rysunek 23: Główne ścieżki przetwarzania w branży wędzenia łososia w Polsce

Źródło: Opracowanie EUMOFA na podstawie wywiadów

Przegląd rynku krajowego i konsumpcji

Historycznie łosoś był w Polsce produktem rzadkim i niszowym. Działalność wędzarnicza skupiała się głównie na Wybrzeżu, w innych miejscach wędzony łosoś bałtycki uważano za produkt luksusowy. Od lat 90. ubiegłego wieku produkcja wędzonego łososia nieznacznie wzrosła dzięki importowanemu surowcowi, choć pozostał on produktem luksusowym o ograniczonej dostępności dla przeciętnego konsumenta. Po 2004 roku połowy dzikiego łososia bałtyckiego gwałtownie spadły z powodu limitów połowowych i zakazu stosowania sieci skrzelowych, natomiast znacznie wzrósł import łososia hodowlanego, głównie dla celów przetwórstwa i eksportu (wędzenie). Wzrostowi temu towarzyszył rozwój rynku krajowego, który napędzały intensywne kampanie promocyjne B2B i B2C prowadzone przez Norwegian Seafood Council. W rezultacie łosoś stał się jedną z najczęściej spożywanych ryb w Polsce i zalicza się do najbardziej preferowanych i zwykle kupowanych produktów rybnych przez konsumentów.

Ponadto dane z Panelu Konsumentckiego GfK pokazują, że w 2023 roku świeży i wędzony łosoś stanowił 8,2% zakupów ryb i produktów rybnych w gospodarstwach domowych, co oznacza wzrost z 6,3% w 2018 roku²⁶.

Łosoś jest jednym z najbardziej rozpowszechnionych produktów rybnych w Polsce, dostępnym w wielu sklepach detalicznych. Wędzony łosoś jest w szczególności dostępny w wielu supermarketach i sieciach sklepów ogólnospożywczych, a także w mniejszych sklepach spożywczych i innych dyskontach, choć nie zawsze musi być częścią ich regularnej oferty.

Pod względem ogólnej dostępności wędzonych ryb wędzony łosoś zajmuje drugie miejsce w Polsce, ustępując jedynie wędzonej makreli. Na podstawie przeglądu rynku na miejscu można stwierdzić, że do najczęściej dostępnych produktów z wędzonego łososia w polskim handlu detalicznym należą:

- filety wędzone na zimno w plastrach, powszechnie dostępne w supermarketach i hipermarketach,
- filety wędzone na zimno lub na gorąco (niekrojone), częściej dostępne w tradycyjnych lokalnych sklepach,
- filety lub porcje wędzone na gorąco, szeroko dostępne w supermarketach i hipermarketach,
- wędzone brzuszki łososiowe, dostępne w hipermarketach, sklepach typu cash-and-carry, sklepach tradycyjnych i supermarketach.

W ostatnich latach najdynamiczniej na krajowym rynku rosta sprzedaż łososia jako składnika zestawów sushi. Większość zestawów sushi oferowanych w polskich supermarketach nie zawiera surowej ryby –

²⁶ Mech G., Dekada Kongresu Rybnego - rynek ryb i produktów rybnych w perspektywie 10 lat, prezentacja na X Kongresie Rybnym, 19.05.2024

Europejskie Centrum Monitorowania Rynku Produktów Rybołówstwa i Akwakultury – Wędzony łosoś w UE

podstawowym składnikiem rybnym jest łosoś wędzony na zimno (plastry - zwłaszcza w formie nigiri i maki lub tataru), rzadziej na gorąco lub pieczony (w maki lub futomaki).

Wędzony łosoś pozostaje w tyle za tradycyjnymi wędlinami, takimi jak szynka i kiełbasa, zarówno pod względem ilości, jak i częstotliwości zakupu. Według badania IMAS International z 2021 roku około 15% konsumentów je wędzone ryby co tydzień, 29% próbuje je kupować 2-3 razy w miesiącu, 25% raz w miesiącu, a 17% bardzo rzadko lub wcale²⁷.

Istnieją również różnice w preferencjach konsumentów między łososiem wędzonym na zimno i na gorąco. Łosoś wędzony na zimno jest szczególnie popularny wśród młodszych konsumentów (18–24 lata), gdzie 18% wybiera go najczęściej spośród ryb wędzonych, podczas gdy wśród konsumentów w wieku 45–74 lat odsetek ten wynosi zaledwie 8%. Wyższy poziom wykształcenia i dochodów również jest skorelowany ze zwiększoną konsumpcją łososia wędzonego na zimno. Łosoś wędzony na gorąco cieszy się mniejszą, ale stałą popularnością w różnych grupach wiekowych, co wskazuje na jego atrakcyjność jako produktu tradycyjnego z potencjalnym wzrostem wśród młodszych konsumentów²⁸.

²⁷ Kulikowski T., Dobre perspektywy dla wędzonych łososi, słabsze dla makreli, bardzo słabe dla szprotów, Magazyn Przemysłu Rybnego, nr 2 (140) / 2021, s. 4–12.

²⁸ Kulikowski T., Dobre perspektywy dla wędzonych łososi, słabsze dla makreli, bardzo słabe dla szprotów, Magazyn Przemysłu Rybnego, nr 2 (140) / 2021, s. 4–12.

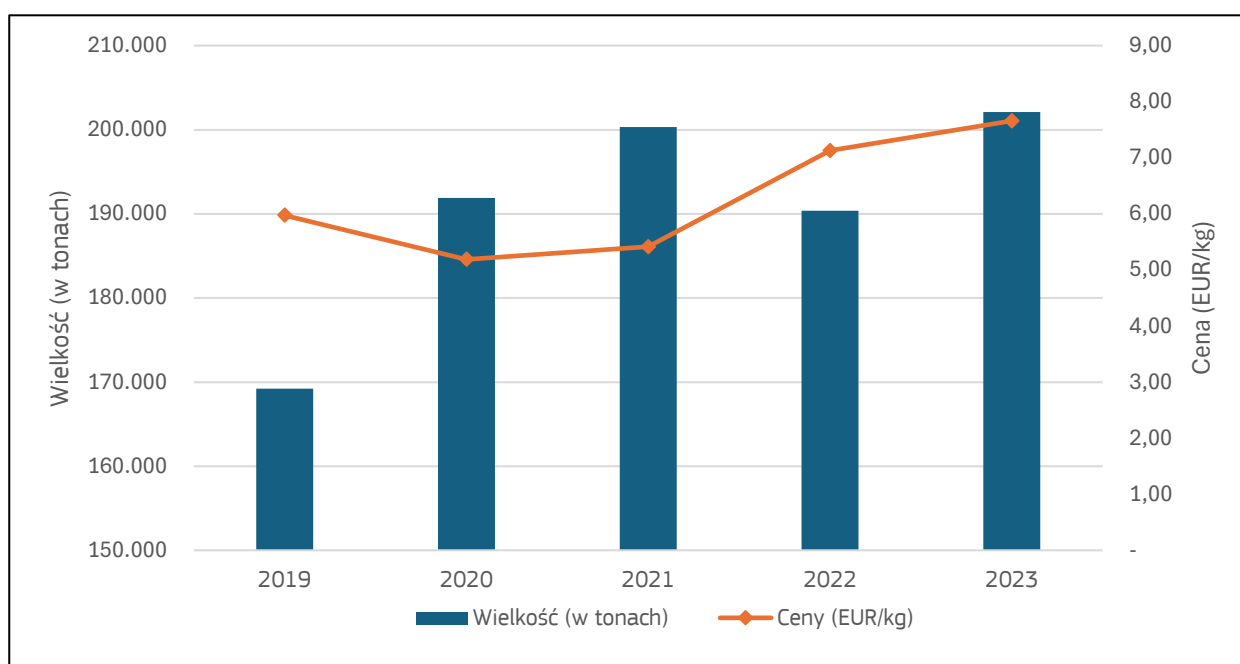
5.3 Transmisja cen w łańcuchu dostaw

W tym punkcie do przeliczenia wszystkich cen pierwotnie dostępnych w PLN zastosowano stały kurs wymiany EUR/PLN wynoszący 1 EUR = 4,6872 PLN (tj. średni kurs wymiany z 2023 roku według Narodowego Banku Polskiego).

5.3.1 Cena surowca

Poniższy wykres przedstawia ceny świeżego całego łososa patroszonego z głową, który stanowi podstawowy surowiec polskiej branży wędzarniczej. Na wykresie widać stały wzrost cen od 2020 roku. Ceny surowca osiągnęły najwyższy poziom w roku 2023, gdy średnia cena wynosiła 7,66 EUR/kg.

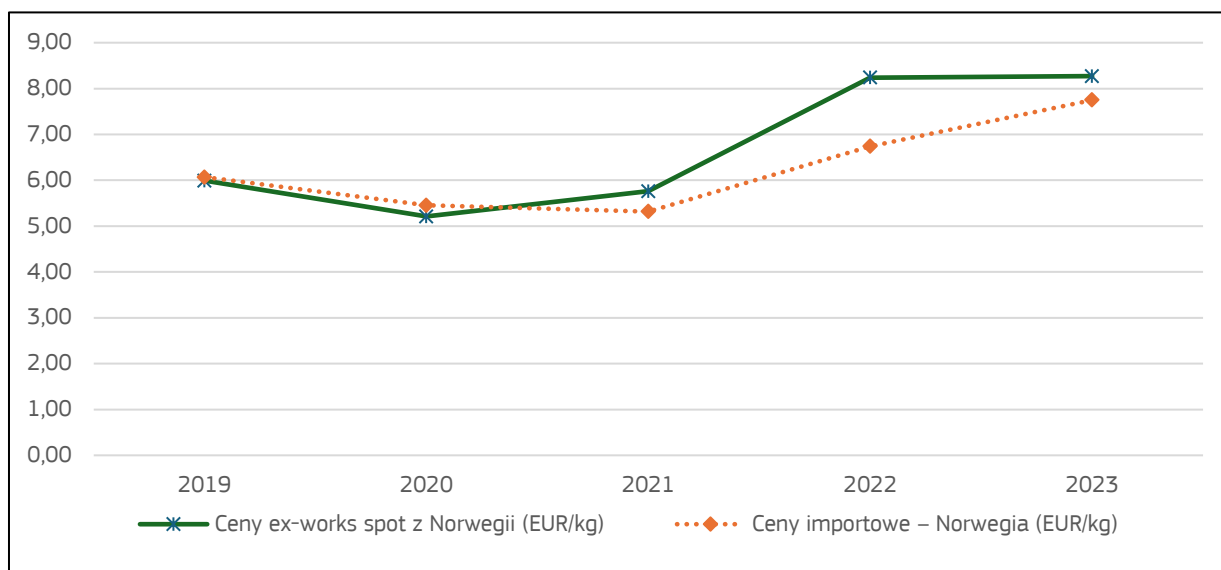
Rysunek 24: Wielkość (w tonach) i ceny (EUR/kg) surowca (świeży cały łosoś patroszony z głową) w latach 2019–2023

Źródło: Eurostat-Comext

Porównanie średnich cen spot z Norwegii ze średnimi cenami importowymi ze statystyk (pokazane na poniższym rysunku) wskazuje że, pomimo dodatkowych kosztów transportu, ceny importowe do Polski są średnio o 10% niższe niż średnie roczne ceny eksportowe z Norwegii w latach 2021–2023. Wynika to z faktu, że część zakupów dokonywanych przez polskich importerów opartych jest na kontraktach długoterminowych, a nie cenach spot, a także z optymalizowania i dokonywania zakupów, przynajmniej częściowo, w okresach spadków cenowych.

Rysunek 25: Porównanie cen spot z Norwegii i cen importowych świeżego całego łososia patroszonego z głową

Źródło: Ceny eksportowe giełdy Fish Pool na bazie indeksu cen łososia Nasdaq i Eurostat-Comext

5.3.2 Ceny eksportowe

Ceny eksportowe wykazywały ogólną tendencję wzrostową, którą stymulowały rosnące koszty produkcji i ceny surowca. Szczyt został osiągnięty w 2023 roku, gdy średnia cena wyniosła 18,95 EUR/kg, co oznacza wzrost o 15% w porównaniu do 2022. Ceny różnią się znacznie w zależności od rynku i wielkości eksportu. Na przykład średnia cena wędzonego łososia eksportowanego do Niemiec (największy rynek polskiego eksportu) wynosiła 18,85 EUR/kg, do Włoch 18,87 EUR/kg, do Francji 17,35 EUR/kg, zaś wyższe ceny odnotowano w przypadku eksportu do Austrii i USA.

Tabela 42: Wielkość i ceny eksportu wędzonego łososia z Polski (2020–2023)

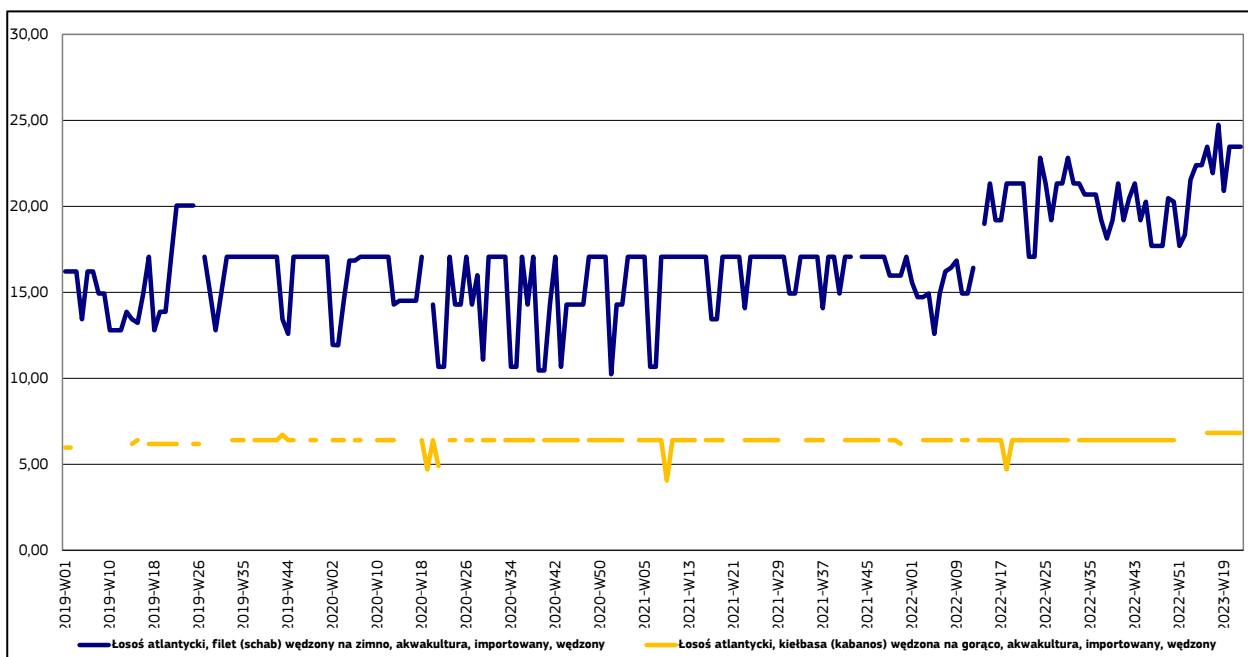
	2020		2021		2022		2023	
	Wielkość (w tonach)	Cena (EUR/kg)	Wielkość (w tonach)	Cena (EUR/kg)	Wielkość (w tonach)	Cena (EUR/kg)	Wielkość (w tonach)	Cena (EUR/kg)
Niemcy	37 236	13,93	39 320	13,02	32 067	16,06	29 487	18,85
Włochy	9365	15,48	11 928	15,12	12 225	16,76	10 174	18,87
Francja	4732	12,48	5105	11,37	5968	14,68	5154	17,35
Austria	2494	17,29	3353	16,43	3475	18,34	3095	20,68
USA	1327	17,66	1781	18,12	2265	22,09	2739	21,64
Pozostałe	17 122	13,68	18 551	14,02	17 499	16,57	16,168	18,89
Razem	72 276	14,33	80 038	13,72	73 499	16,48	66 818	18,95

Źródło: Eurostat-Comext

5.3.3 Ceny hurtowe

Według danych EUMOFA, bazujących na cotygodniowych obserwacjach cen z czołowej polskiej sieci cash-and-carry (która dostarcza ryby hurtowo i półhurtowo, głównie dla sektora hotelarsko-gastronomicznego i małych niezależnych sklepów), ceny wędzonych na zimno filetów (polędwicy) z łososia pozostawały od początku 2019 do początku 2022 roku stabilne (z tygodniowymi wahaniami średniej ceny 15 EUR/kg). W latach 2022 i 2023 cena gwałtownie zwiększyła się do prawie 23–24 EUR/kg, co daje ogólny wzrost o 50% w ciągu dwóch lat.

Rysunek 26: Ceny hurtowe wędzonego łososa w Polsce (EUR/kg)

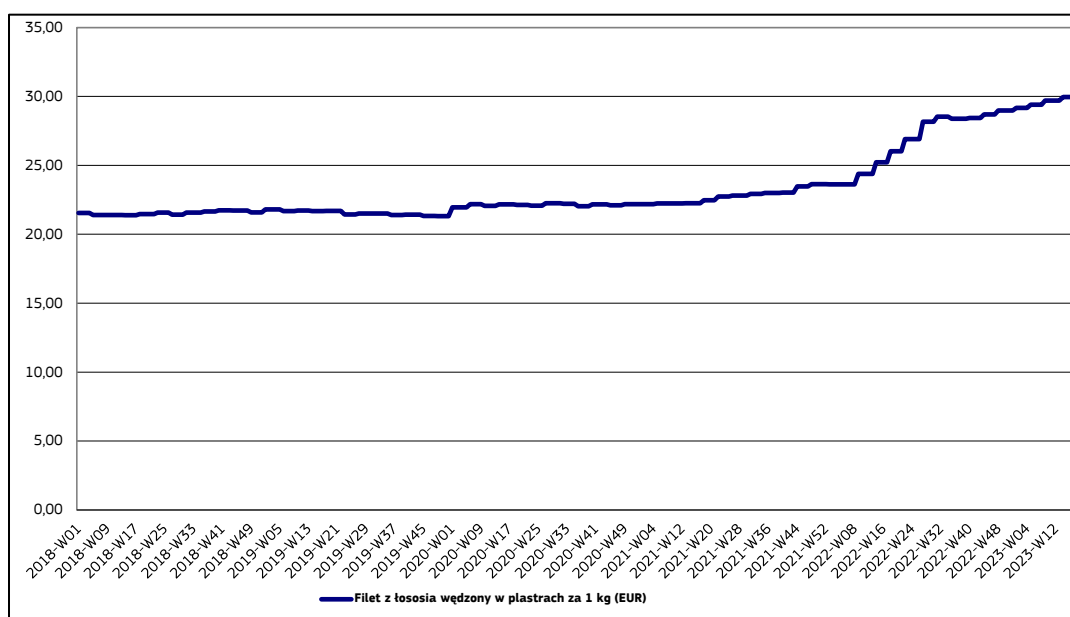
Źródło: EUMOFA

5.3.4 Ceny detaliczne

Według EUMOFA średnie ceny detaliczne wędzonego łososa (wędzone filety w plastrach pakowane próżniowo po 100 g) wyniosły w 30. tygodniu 2023 roku 29,95 EUR/kg. Były one o 6,4% wyższe niż w tym samym tygodniu 2022 roku i o 31,3% niż w tym samym tygodniu 2021 roku.

Ceny detaliczne wędzonego łososa na polskim rynku były w latach 2018–2021 stosunkowo stabilne. Jednak w roku 2022 zaobserwowano znaczny wzrost tych cen, podobny do średniego wzrostu cen żywności w Polsce w tym roku, który wyniósł 22,3%.

Rysunek 27: Cena detaliczna w Polsce, wędzony filet z łososa w plastrach (pakowany próżniowo po 100 g) (EUR/kg)

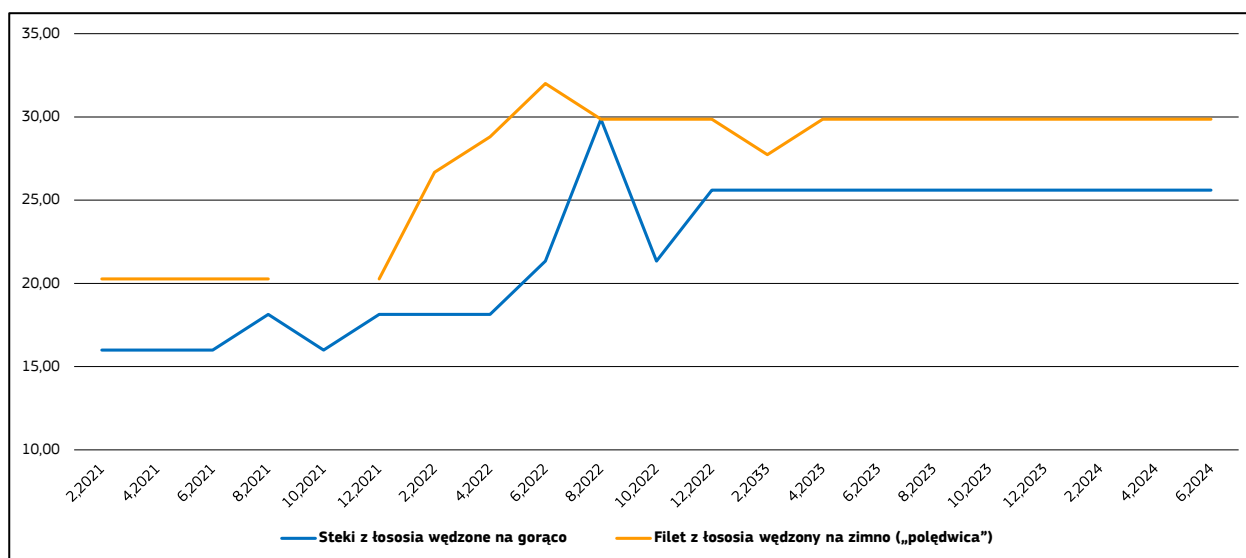
Źródło: EUMOFA na bazie danych COMEXT

Europejskie Centrum Monitorowania Rynku Produktów Rybołówstwa i Akwakultury – Wędzony łosoś w UE

Ponieważ średnia siła nabywcza konsumentów w Polsce (według GfK Polska) wynosi 62,2% średniej unijnej, należy zauważyć, że wędzony łosoś zalicza się do produktów premium i jest bardzo drogi dla przeciętnego konsumenta w Polsce.

W tradycyjnych sklepach detalicznych w Polsce (według przeglądu cen opublikowanego przez *Magazyn Przemysłu Rybnego*²⁹) ceny wykazują większą krótkoterminową stabilność w porównaniu do cen w sklepach sieciowych. W 2022 roku, podobnie jak na całym rynku detalicznym, nastąpił gwałtowny wzrost cen, o 41% w przypadku steków z łososia wędzonych na gorąco i 4% w przypadku filetów z łososia wędzonych na zimno (przy czym filety odnotowały już znaczny wzrost cen w poprzednim roku).

Rysunek 28: Ceny detaliczne (EUR/kg) steków z łososia wędzonych na gorąco i filetów wędzonych na zimno

Źródło: *Magazyn Przemysłu Rybnego*³⁰

5.3.5 Transmisja cen

W niniejszym punkcie skupiono się na łańcuchu wartości filetów z łososia wędzonych na zimno, przetwarzanych w Polsce z surowca importowanego (łosoś cały patroszony z głową), który przywożony jest z Norwegii i sprzedawany pod marką własną (hodowla z certyfikatem GGN) w supermarketach dyskontowych w Polsce. Wędzone na zimno filety z łososia badane w tym łańcuchu dostaw sprzedawane są w pojedynczych opakowaniach po 100 g.

²⁹ *Magazyn Przemysłu Rybnego*, dwumiesięcznik, wydania od numeru 1 (139)/2021 do 3 (159)/2024.

³⁰ *Magazyn Przemysłu Rybnego*, dwumiesięcznik, wydania od numeru 1 (139)/2021 do 3 (159)/2024)

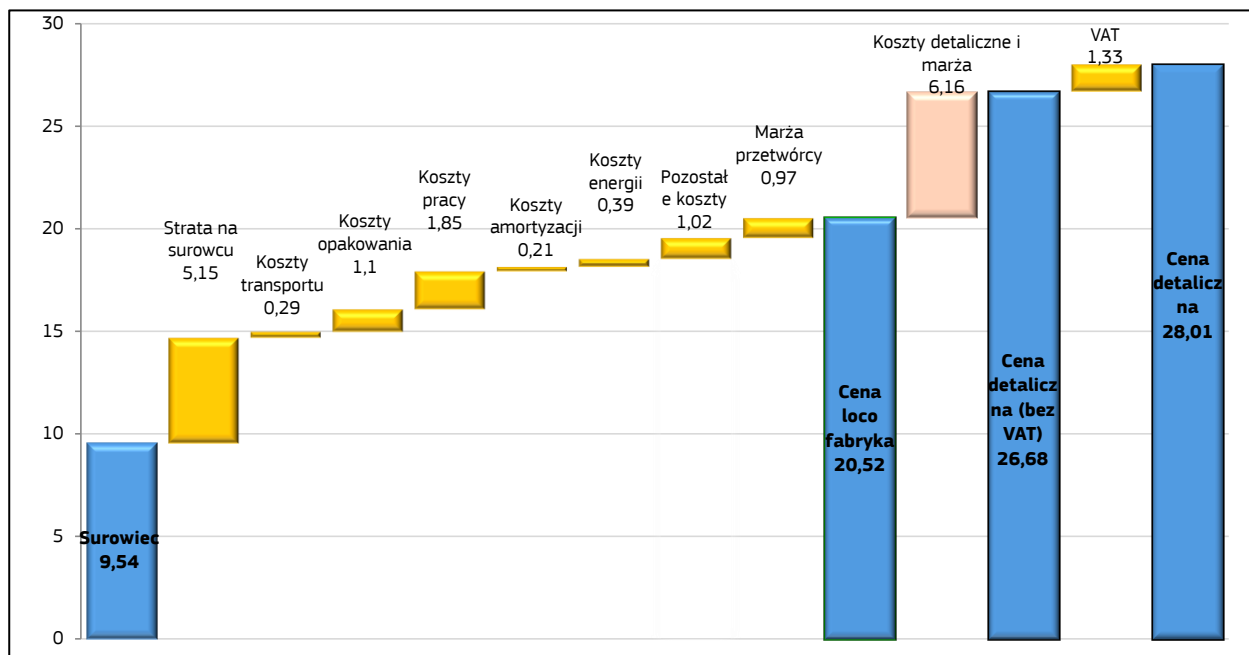
Tabela 43: Koszty i marże wędzonych na zimno filetów z łososa w opakowaniu 100 g, sprzedawanych w supermarketach dyskontowych w Polsce (2024)

	Cena (EUR/kg)	% ceny końcowej	Źródła
Surowiec	9,54	34%	Statystyki i wywiady
Strata surowca	5,15	18%	Wywiady i przegląd rocznych danych i sprawozdań finansowych
Koszty transportu w łańcuchu wartości	0,29	1%	
Koszty opakowania	1,10	4%	
Koszty pracy	1,85	7%	
Koszty amortyzacji	0,21	1%	
Koszty energii	0,39	1%	
Pozostałe koszty	1,02	4%	
Marża przetwórcy	0,97	3%	
Cena loco fabryka	20,52	73%	Statystyki i wywiady
Koszty detaliczne i marża	6,16	22%	Kalkulacja
Cena detaliczna (bez VAT)	26,68	95%	
VAT	1,33	5%	
Cena detaliczna	28,01	100%	Wywiady i analiza cen detalicznych

Uwaga:

- **Surowiec:** Łosoś patroszony z głową, schłodzony na lodzie w styroboksie.
- **Straty podczas przetwarzania (35%):** Łącznie straty podczas produkcji wędzonych na zimno filetów w plastrach wynoszą 35% (wędzone na zimno filety w plastrach stanowią 65% masy ryby patroszonej z głową).
- **Koszty amortyzacji:** koszty amortyzacji środków trwałych zostały oszacowane na podstawie wywiadów i analizy sprawozdań finansowych z lat 2022–2023 i średnio wynoszą 1% przychodów ze sprzedaży.
- **Koszty pakowania:** na podstawie wywiadów ustalono, że koszt opakowania składa się z kosztu tacki i kosztu folii o wysokiej barierowości (górny laminat).
- **Inne koszty przetwarzania:** obejmują inne koszty energii, koszty materiałów pomocniczych (sól, solanka, zębki wędzarnicze), koszty czyszczenia i utrzymania higieny, koszty własnych badań (chemicznych i mikrobiologicznych), koszty certyfikacji, koszty marketingu i ogólne koszty zarządzania.
- **Marża zysku przetwórcy w** odniesieniu do przychodów ze sprzedaży wynosi 5%. Istnieje jednak znaczna zmienność poziomów zysków w zależności od firmy, roku i pory roku, a zyski są silnie powiązane z kosztami przedsiębiorstwa i przychodami finansowymi.
- **Cena loco fabryka** nie jest bezpośrednio skorelowana z ceną detaliczną, ponieważ dostawcy podpisują wielomiesięczne umowy z sieciami detalicznymi, zobowiązując się do utrzymania uzgodnionej ceny nawet w przypadku wzrostu kosztów surowców.

Rysunek 29: Koszty i marże wędzonych na zimno filetów z łososia w opakowaniu 100 g, sprzedawanych w supermarkecie dyskontowym w Polsce (2024)

Źródło: Ankieta EUMOFA

6. PORÓWNANIE TRANSMISJI CEN W RÓŻNYCH PAŃSTWACH CZŁONKOWSKICH

Niniejsze badanie zawiera analizę transmisji cen wędzonego łososia we Francji, Niemczech i Polsce.

Łosoś jest drugim najczęściej spożywanym gatunkiem ryby w UE³¹. Niniejsze studium przypadku skupia się na przetworzonej formie wędzonego łososia. Francja, Niemcy i Polska należą do czterech głównych rynków wędzonego łososia w UE i odpowiadają odpowiednio za 24%, 17% i 15% konsumpcji w tym obszarze. Ze względu na znaczny wzrost cen i zmianę nawyków konsumpcyjnych spożycie wędzonego łososia w latach 2013–2022 bardzo znacznie spadło zarówno we Francji (-26%), jak i Niemczech (-41%). W latach 2021–2022 konsumpcja w obu krajach zaczęła rosnąć (+17% we Francji i +2% w Niemczech). W ciągu ostatnich 10 lat spożycie wędzonego łososia wzrosło w Polsce o 103%, i to pomimo spadku o 16% w latach 2021–2022 z powodu niedawnego wzrostu cen.

Wędzony łosoś charakteryzuje się dużą rozpiętością cen detalicznych, zwłaszcza we Francji i Niemczech. Jeśli chodzi o konsumpcję, w porównaniu z innymi produktami rybołówstwa i akwakultury jest on generalnie bardziej popularny wśród młodszych grup wiekowych. We Francji systemy jakości, takie jak „*Fumé en France*” odgrywają pewną rolę w strategii różnicowania wdrażanej przez przetwórców, co pozwala im osiągnąć wyższe ceny. Zarówno we Francji, jak i w Niemczech niedawny wzrost cen doprowadził do preferowania tanich produktów lub spadku konsumpcji wędzonego łososia. W Polsce, dzięki zwiększonej dostępności i działaniom promocyjnym, wędzony łosoś z artykułu luksusowego stał się produktem powszechnie spożywanym.

Polska, Francja i Niemcy są również trzema głównymi producentami wędzonego łososia w UE, zapewniającymi odpowiednio 47%, 14% i 5% produkcji wspólnotowej. W ciągu ostatnich 10 lat produkcja krajowa spadła o 46% we Francji (dwa razy więcej niż konsumpcja w tym kraju) i 43% w Niemczech (mniej więcej porównywalnie z tamtejszym spadkiem konsumpcji). Produkcja wędzonego łososia wzrosła w Polsce o 40% wskutek wzrostu krajowej konsumpcji polskiego eksportu. W latach 2021–2022 tendencja zmian była odwrotna: wzrost produkcji krajowej we Francji (+7%) i Niemczech (+28%) oraz spadek w Polsce (-12%). Surowiec wykorzystywany w UE do przetwarzania wędzonego łososia składa się głównie z łososia hodowlanego z Norwegii i w mniejszym stopniu z Wielkiej Brytanii.

Analiza struktury cen w Niemczech i Polsce została oparta na wywiadach i dotyczy cen obserwowanych przez interesariuszy w 2024 roku, natomiast analogiczna analiza we Francji bazuje na oficjalnych statystykach i kalkulacjach EUMOFA i odnosi się do roku 2022, czyli ostatniego z dostępnymi danymi. Należy zauważyć, że ceny surowca znacznie wzrosły w ostatnich latach.

Poniższa tabela zawiera porównanie analizy struktury cen wędzonego łososia w trzech krajach objętych badaniem. Ostateczne ceny filetów z wędzonego łososia w dużych sklepach detalicznych wahają się od 25,0 EUR/kg w supermarketach dyskontowych w Niemczech do 38,5 EUR/kg w dużych sklepach detalicznych we Francji. Wędzone filety są również sprzedawane po wysokiej cenie 45,0 EUR/kg na targowiskach rybnych w Niemczech.

Ceny wędzonych filetów z łososia sprzedawanych w supermarketach dyskontowych są podobne w Polsce i w Niemczech. W Niemczech ceny w dużych sklepach detalicznych wahają się od 23,95 EUR/kg do 35,92 EUR/kg (bez oznaczenia lub z oznaczeniem GGN, ryby hodowlane). Ceny na francuskim rynku detalicznym są znacznie wyższe.

Koszt surowca stanowi od 21% (we Francji) do 34% (w Polsce) ceny końcowej. Ceny surowca w tych trzech krajach są podobne. Wyższą cenę końcową we Francji można wytłumaczyć zarówno wyższymi kosztami przetwarzania i marżą, jak i wyższymi kosztami sprzedaży detalicznej i marżą. Udział surowca w cenie jest podobny w przypadku wędzonego fileta premium sprzedawanego na otwartym rynku, jeśli przyjmując filet jako surowiec.

³¹ Rynek rybny w UE, 2023. https://eumofa.eu/documents/20124/35668/EFM2023_EN.pdf

Tabela 44: Synteza analiz struktury cen wędzonego łososa we Francji, Niemczech i Polsce

	Francja	Niemcy	Niemcy	Polska
	Wędzony filet -- duży sklep detaliczny	Wędzony filet – supermarket dyskontowy	Wędzony filet premium – otwarty rynek	Wędzony filet – supermarket dyskontowy
Cena surowca	8,2	8,0	14,0	9,5
Cena na platformie / hurtowa	25,3	18,5	22,9	20,5
Cena końcowa	38,5	25,0	45,0	28,0
% surowca w cenie końcowej	21%	32%	31%	34%

7. ZAŁĄCZNIKI

7.1 Załącznik 1: Widoczna konsumpcja łososa

Tabela 45: Widoczna konsumpcja łososa w głównych państwach członkowskich (2022, w tonach ekwiwalentu żywej wagi) (pogrubieniem wyróżniono trzy państwa członkowskie, na których skupiono się w niniejszym sprawozdaniu)

	Produkcja	Całkowity import	Podaż całkowita (produkcja + import)	Całkowity eksport	Widoczna konsumpcja (podaż - eksport)
Francja	0	291 714	291 714	49 241	242 473
Niemcy	0	269 871	269 871	89 110	180 760
Włochy	0	143 300	143 300	3 774	139 526
Hiszpania	3	128 934	128 937	18 187	110 750
Szwecja	35	669 779	669 814	614 662	55 152
Belgia	0	63 526	63 526	24 771	38 755
Portugalia	0	28 654	28 654	2662	25 992
Finlandia	467	64 502	64 969	39 002	25 967
Polska	0	268 230	268 230	242 333	25 897
Austria	0	17 303	17 303	1715	15 588
Dania	1165	271 790	272 955	258 841	14 114
Grecja	0	20 998	20 998	8064	12 933
Czechy	0	27 700	27 700	14 778	12 922
Rumunia	0	12 511	12 511	1422	11 089
Słowacja	0	6375	6375	41	6334
Estonia	0	10 133	10 133	3942	6191
Litwa	0	51 932	51 932	46 420	5512
Irlandia	11 916	9753	21 669	16 501	5167
Łotwa	3	13 302	13 305	9296	4009
Węgry	0	3580	3580	267	3312
Luksemburg	0	3206	3206	271	2935
Bułgaria	0	4203	4203	1759	2444
Cypr	0	2371	2371	0	2371
Chorwacja	0	3722	3722	1637	2084
Słowenia	3	1852	1855	218	1637
Malta	0	910	910	0	910
Holandia	0	113 659	113 659	142 208	bd.
UE	13 592	1 262 301	1 275 893	159 991	1 115 902

Źródło: Opracowanie EUMOFA na bazie danych Eurostat i Eurostat-Comext

* Kalkulacja widocznej konsumpcji w Holandii daje wynik poniżej 0, który może być spowodowany niedokładnościami w statystykach lub marginesem błędu w obliczeniach ekwiwalentów żywej wagi (opartych na standardowych współczynnikach dla każdego kodu CN).

7.2 Załącznik 2: Lista interesariuszy, z którymi przeprowadzono wywiady

- Francja
 - Francuska organizacja przetwórców (Association des Entreprises de Produits Alimentaires Elaborés (ADEPALE))
 - Przetwórca ryb

- Niemcy
 - Dużej wielkości przetwórnia ryb
 - Średniej/dużej wielkości przetwórnia ryb
 - Duża firma będąca sprzedawcą hurtowym i detalicznym

- Polska
 - Instytuty naukowe
 - Importerzy/pośrednicy importowi łososia
 - Przetwórcy ryb – kierownictwo, działy handlowe
 - Dostawcy opakowań
 - Dostawcy sprzętu dla branży przetwórczej

EUMOFA

European Market Observatory for
Fisheries and Aquaculture Products

www.eumofa.eu

